DISPUTATIO SEXTA.

De Prædicamentis in Communi, seù Antepræd icamentis.

1 A *Rist. suæ Peripatheticæ doctrinæ ab hoc libro de prædicamentis, seu de decem Cathegoriis inscripto sumpsit exordium: in quo de Prædicamentis egit, non quidem materialiter acceptis, & pro substractio, quomodo dicunt res in prædicamento reponibiles, ut sic enim ad Metaph. spectant, sed formaliter sumptis, quo sensu significant res, ut ordinatas ad invicem, & connexas secundum debitam subjectionem, & prædicationem, sive coordinationes illas in ratione prædicabilis, & subiicibilis, & ut sic quid rationis dicunt, scilicet relationes ordinis inter superiora, & inferiora, prædicationes enim quamvis habeant fundamentum in rebus, formaliter tamen fiunt ab intellectu; in hoc quoque sensu pertinent ad Logicum, ut docet Scotus q.2. prædicam. nam Logici munus est coordinare naturas superiores, & inferiores, ut sciamus, quid rite de aliquo affirmare possumus, vel negare. Tum quia liber iste valde confert ad trium operationum intellectus directionem; etenim ne promiscue intellectus res apprehenderet, ad rite affirmandum, vel negandum, & ad rectè discurrendum, nil utilius tractatu isto excogitari poterat, in quo tanta rerum diversitas ad decem capita, seu suprema genera revocatur, naturæ communiores supra minus communes infra collocantur, & tandem scientes rectè judicare, scimus consequenter rectè deducere, & inferre.*

In hoc tractatu ut de subjecto non agitur de vocibus, vel de rebus, ut notat Doctor qu.1. prædicam. sed de aliquo intentionali, quia subjectum per se consideratum in aliqua parte scientiæ debet habere attributionem ad totale, & ad æquatum, quod in Logica Arist. est quid intentionale, non reale ex dictis q. Proœm. Et quamvis multa, quæ vocibus, vel rebus conveniunt, explicaverit Aristot. non urget, quia de illis egit, ut sunt significativæ intentionum, de istis ut fundamenta intentionum, interdum enim expedit rerum denominativum naturam investigare, ut juxta ejus exigentiam prædicationes exerceantur. Hoc verò intentionale non est universale, ordinabile in genere, neque modus prædicandi, quia ordinabilitas, quæ est passio, convenit aliis, puta individuis, & subiicibilibus, quæ per se ordinantur in prædicamento ex Sco. 3. d. 22. B. & 2. d. 3. quæst. 4. D. & hic per se considerantur, cùm de ipsis demonstrentur passiones, ut de prima substantia significare hoc aliquid, non esse in subjecto, nec dici de subjecto. Erit igitur subjectum hic prædicamentum in communi, ut dicit rationem quamdam, qua aliqua ordinantur secundum subiici, & prædicari; ratio est, quia præsupponitur quid, & quia, dum hic liber de prædicament. inscribitur, demonstrantur passiones de ipso, nam ut ait Scot. cit. & quæst. 7. Univers. quando aliquod subjectum paucas habet passiones, sufficit, ut de suis inferioribus demonstrentur non primò, eo enim ipso de subjecto in communi primò demonstrantur, nec committitur error, quia non demonstrantur de inferioribus, ut de adæquatis subjectis: & tandem omnia hic considerata sub ratione prædicandi, & subiicienti traduntur, quæ est prædicamenti ratio, & in gratiam ipsius, vel ut partes subjectivæ, ut prædicamenta, vel ut necessaria ad ipsius intelligentiam, ut ante prædicamenta, & post prædicamenta.

Quapropter in tres partes principales dividitur tractatus iste, prima vocatur de antepræd icamentis, in qua de quibusdam agitur necessariis ad collocationem, & ordinationem rerum in prædicamentis pertinentibus, & talia sunt tres definitiones, univocorum scilicet, æquivocorum, & denominativorum, duæ divisiones, & duæ regulæ. Secunda pars dicitur de Prædicamentis, quæ decem enumerantur. Tertia de Postprædicamentis, quæ sunt modi quidam, & vel ad omnia, vel ad aliqua prædicamenta consequuntur. Hæc Disputatio correspondet primæ parti; & quia de Univocis, Æquivocis, & Denominativis satis vidimus disputat. 2. quæst. 4. 5. & 6. solum hic de iis, quæ ad ipsa Prædicamenta in Communi, & regulis eorum, quæ in Prædicamento reponuntur, agemus.

QUÆSTIO PRIMA.

Quot sint Prædicamenta.

1 PRædicamentum, ut ex præfatione disp. constat, est quoddam artificiosum opus ab intellectu formatum, & constructum ex naturis rerum in certa, & determinata serie collectarum secundùm dispositionem superioritatis, & subiicibilitatis cum fundamento in re, in quo artificio velut fundamentum totius structuræ sunt individua, mox species specialissima, deinde genera subalterna, si adsunt (nò enim est de ratione prædicamenti, quod dentur talia genera, ut notat Scot. 1. d. 8. qu. 3. O.) tandem est genus generalissimum, quod tanquam tectum, & supremum se habet in illa rerum collectione, ut nullum supra se tanquàm genus respiciat: hinc oritur quæstio, quot sint hujusmodi prædicamenta, in quibus tanquàm in determinatis mansionibus res Universi collocantur, & habitant.

Plato in Sophista unum posuit prædicamentum scilicet ens; Xenocrates, & Andronicus duo, substantiam, & accidens; alii tria statuerunt, substantiam creatam, substantiam increatam, & accidens, vel secundùm alios substantiam, accidens absolutum, & accidens relativum, alii, quatuor esse dixerunt, substantiam, quantitatem, qualitatem, & relationem; contra verò impropriè dici prædicamenta, citatur Fons. 5. Met. c. 7. q. 8. sect. 3. Ammon. in prædicam. cap. de art. Pavesius disp. 1. Met. c. 27. & disp. 2. cap. 17. Alii quinque scilicet, essentiam, idem, alterum, statum, & motum, ita quidam Platonici. Alii sex enumerant, substantiam, quantitatem, qualitatem, relationem, ubi, & quid actioni, & passioni commune; quibus alii addunt Quando. Ferchius vestig. 7. enumerat octo. Peripatetici adjungunt Situm, & habitum constituentes numerum denarium: quem numerum excedunt alii ob entia rationis undecimum prædicamentum constituentia, ita quamplures ex nostris, ut vidimus disput. 3. q. 7. ad 3. Quidam dicunt accidentalia prædicamenta esse decem, & octo, novem ex terminis abstractis, & novem ex terminis concretis, quibus dantur intelligi termini connotati. Pithagorici tandem viginti assignarunt, docebant enim duas esse coordinationes rerum, unam determinatorum, indeterminatorum alteram, & in unaquaque istarum ponebant decem quasi principia; in prima finitum, par, unum, dextrum, masculum quiescens, rectum, lumen, bonum, & quadratum; in secunda infinitum, impar, multitudinem, sinistrum, fœminam, motum, obliquum, tenebram, malum, & altera parte longius; quæ ad decem capita reducebant assignando unicuique duo opposita, ut par, & impar, &c.

De numero igitur prædicamentorum ingens fuit controversia, & quamvis communiter utamur numero denario ab Aristot. assignato, cujus tamen primus inventor dicitur Architas Tarentinus Pithagoricus, omnes tamen in hoc convenit, quod numerus iste denarius efficaci ratione ostendi non potest, ut monet Scotus qu. 11. prædicam. de quo fusè Suarez disput. 39. Met. sect. 2. & Amic. tract. 18. quæst. 4. dub. 5. immò ubicunque Doctor loquitur de hoc numero, inquit recipiendum esse non ob aliquam efficacem rationem (quicquid dicat Adreol. 1. d. 30. 1. part. artic. 3. prop. 6.) sed propter Philosophorum veterum authoritatem; tum quia jam inolevit in Scholis, & evasit famosa divisio, ita quol. 11. art. 4. & 4. d. 13. qu. 1. C. secutus Authorem sex princip. dicentem, nos istius numeri denarii prædicament. habere fidem, non scientiam, & ideò sæpè sepius dubitat Doctor de ista divisione, ut loc. cit. & in 4. d. 10. q. 1. K. & 5. Met. qu. 5. & 6. & in com. 5. Met. text. 13. & alibi, idem habet Mayr. passu 8. super prædic.

3 Dicendum, in uno sensu unum dumtaxat prædicamentum debet constitui, in alio sensu plura, vel pauciora ad libitum, ad majorem tamen commoditatem, & faciliorem captum communiter constituuntur decem genera. Et quamvis hoc asserttum apud antiquos Scolasticos non inveniatur, utpotè quibus piaculum videbatur in Philosophia negare illa decem esse omnino prima, & suprema genera, & aliud genus admittere supra illa, modò tamen à Recentioribus passim recipitur, ita Hurt. Arriag. & Ovied. in Metaph. Aversa in Log. q. 16. sect. 2. Poncius disp. 11. Log. q. 1. & alii passim. Conclusio tres habet partes, probatur, & explicatur simul; Genus generalissimum potest dupliciter sumi: Primò in rigore, prout est ille gradus suprenus, & communissimus, qui non habet alium superiorem habentem rationem generis, quo sensu de eo locutus est Porph. & Doctor 1. d. 8. quæst. 3. O. alio modo pro gradu generico non simpliciter, & absolutè supremo sed, sed secundùm quid, & in aliquo certo ordine, quo sensu videtur locutus Scot. 4. d. 10. cit. de summis decem generibus, ubi ea vocat decem suprema genera, non quia assignari nequeat gradus adhuc genericus illi superior, sed quia ad ea tanquam ad suprema capita in diversis coordinationibus reduci possunt omnia, & sufficienter evacuant totum ens creatum, immo in hoc sensu etiam locutus videtur ipse Arist. c. ult. antep. dum omnia incompleta ait esse, aut substantiam, aut quantitatem &c. nec ista appellavit genera simpliciter generalissima.

Si ergo generalissimum primo modo sumatur, sic non nisi unum supremum genus statui potest, & consequenter unum prædicamentum, cujus istud sit apex, id autem esse nequit ens transcendenter sumptum commune Deo, & creaturis, ex dictis disp. præc. qu. 1. art. 2. unde non recto Aversa q. 16. sect. 2. hoc putat probabile; & sequitur Poncius cit. num. 13. contra quem plura vide disput. 2. Met. à num. 132. sed istud supremum genus erit ens finitum, quod veluti genus simpliciter summum descendet postea in decem genera, veluti secundùm quid suprema, ut clarè docuit Scotus citat. 1. d. 8. quæst. 3. N. ibi enim non obscurè constituit ens finitum genus supremum ad decem genera, vel potius in ea descendat ordine quodam scilicet in substantiam, & accidens, & sic deinceps substantia

stantia incorpoream, & in incorpoream, accidens in absolutum, & respectivum, hoc in intrinsecus, & extrinsecùs adveniens, &c. & sic etiam habet quol. 5. in fine. Tum quia ideò Scot. cit. excludit rationem generis ab ente, quia non est conceptus limitatus, sed indifferens ad finitum, & infinitum, ergo cum conceptus entis finiti de se sit limitatus, nulla erit ratio, cur genus non dicatur. Tum quia Scotus 7. Met. q. 1. ait, quòd si inhærentia accidentis esset de essentia ipsius, quantitas, qualitas, & relatio non forent generalissima, quia cum inhærentia videatur ejusdem rationis in omnibus accidentibus, poterit abstrahi unus conceptus communis dictus in quid de ipsis, qui esset inferior conceptu entis, & superior eis, omnis autem talis (ait ipse) est conceptus generis: quæ ratio magis videtur concludere de conceptu entis finiti respectu decem generum, quia dicitur de eis in quid, & est inferior conceptu entis.

4 Dices, non esse genus, quia non est univocum, sed analogum, cum perfectè non præscindat à differentiis; Sed hoc jam fuit improbatum disp. 2. quæst. 5. art. 2. & 3. ubi ostendimus cum analogia stare univocationem, & dicere conceptum à differentiis precisum. Dices, ideò ens finitum non esse genus, quia non importat realitatem, sed conceptum, vel si hanc significat, non erit per se potentialis, & per differentias contrahibilis, sed per modos intrinsecos, ad quos non est verè potentialis, cùm sit eadem cum illis, ac proindè non est vera contractio; quod insinuare videntur aliqui Scotistæ, ut Ant. And. 5. Met. q. 7. Faber Theor. q. 7. & 7. Met. disp. 1. c. 1. & disp. 2. c. 1. Hoc tamen est omninò voluntariè dictum, quia tenentur adhuc ostendere, cur hic conceptus finitus, & limitatus non possit dicere realitatem verè potentialem per differentias contrahibilem, eo vel maximè, quòd substantia, & accidens essentialiter differunt inter se, & essentialiter in ente finito conveniunt, ergo cum non sit ens finitum indifferens Deo, & creaturis, nihil videtur obstare, cur non sit genus. Si dicatur obstare, nec decem genera in aliqua realitate per differentiam contrahibili conveniant quidditativè, ac proindè nec ampliùs sint primò diversa, nec genera generalissima, jam petitur principium; hoc enim contendimus modo, illa decem genera non esse primo diversa. Si dicatur, conceptum immediatè abstrahibilem à decem generibus esse conceptum entis transcendentis, unde ens finitum primò, ac immediatè decem genera significet. Explicitur facillimè, quia conceptus entis finiti est distinctus à conceptu substantiæ, quantitatis, &c. ergo est ab eis immediatè abstrahibilis: nobilcum tentit Bargius 1. d. 8. q. 3. affignamus definitionem modi intrinseci, ubi citat Canon. sed de hoc vide rursus disp. 2. Met. q. 6. art. 2. à nu. 165. & indè ubi hoc ex professo probatur.

5 Secundo quod sumendo genus generalissimum in secundo sensu, possint duo, vel plura assignari prædicamenta, prob. quia possent primò constitui duo, nempè substantia, & accidens, quia ens finitum immediatè dividitur in substantiam, & accidens, quod alteri inhærere natum est: ubi per accidens non intelligimus esse in, seu inhærentiam actualem accidentis, ut explicat P. Faber in Met. cit. ut sic enim dicit respectum quendam informationis ab accidente absoluto realiter distinctum, sed intelligimus ens illud, quod immediatè à substantia distinguitur, & in quo cetera prædicamenta conveniunt essentialiter, majorem enim convenientiam habet essentia quantitatis cum essentia qualitatis, vel relationis, quam cum substantia, quì gradus circumscribitur per aptitudinalem inhærentiam. Et certè ridiculum est, quod asserunt Ant. And. & Faber cit. divisionem entis finiti in substantiam, & accidens non esse priorem divisione ejusdem in decem genera, sed esse omninò eandem brevius explicatam, quia sub accidente intelligunur reliqua novem prædicamenta. Nam quam unitatem, & communitatem habet substantia respectu substantiarum, pariter habet accidens respectu accidentium: nulla enim disparitas potest assignari, ergo si ens finitum non immediatè descendit in substantiam corpoream, & in incorpoream, sed in substantiam utique communem, nec etiam immediatè descendet in absolutum accidens, & respectivum, sed in accidens utique commune: quare substantia habet rationem generis, etiam accidens in serie accidentium habebit rationem generis supremi.

6 Deinde sicut accidens in communi univocè dicitur de omnibus accidentibus tam absolutis, quam respectivis; ita accidens absolutum univocè dicetur de omnibus absolutis, & respectivum de respectivis, & ita tria tantùm suprema genera constitui possent, substantia, accidens absolutum, & accidens respectivum. Rursus quia quam unitatem, & communitatem, atq; adeo genericam universalitatem habet respectus intrinsecus adveniens ad omnes hujus generis respectus, pariter habet respectus extrinsecus adveniens ad omnes ejusdem generis respectus, hac ratione quatuor possent constitui prædicamenta, & in eis quatuor genera suprema, substantia, accidens absolutum, respectus intrinsecus adveniens, & respectus extrinsecus adveniens, quæ essent summa, & suprema quatenus communissima forent omnibus contentis sub sua peculiari serie, & coordinatione; atque ita dilatando, vel restringendo conceptus mentis, augeri potest, vel minui prædicamentorum numerus ad libitum.

Dices, accidens absolutum non posse constitui genus, nam est commune quantitati, quæ consequitur materiam, & qualitati, quæ formam insequitur, hinc sicut materiæ, & formæ non datur commune genus, pariformiter nec quantitati, & qualitati. Tum quia absolutum solùm dicit negationem relationis, quæ convenit quantitati, & qualitati ex propriis rationibus formalibus, non propter rationem positivam utriq; communem, sicut negatio Leonis convenit homini, & equo per proprias differentias, non per quid commune positivum; cum ergo negatio non possit esse genus ad entia positiva, non poterit rectè accidens absolutum dici genus, & consequenter nec relatio.

7 Sed primum non valet; tum quia materia, & forma habent proprium genus commune, ut dicemus; tum quia accidentia illa consequuntur totum compositum ex dictis in Phys. disp. 3. q. 1. tum quia magis differrunt in ordine ad principia qualitates naturales, & super naturales, quàm quantitas, & qualitas, naturales enim causantur ab ente creato, supernaturales immediatè à Deo, Deus autem, & creatura magis distinguuntur inter se, quàm materia, & forma; & tamen non ob id sequitur qualitatem naturalem, & supernaturalem non habere commune genus, ergo neque ex hoc capite denegandum erit quantitati, & qualitati. Nec secundùm aliquid prodest, nam absolutum non dicit simplicem negationem respectus, sed quendam modum positivum essendi ad se, quamvis per negationem explicetur, sicut unitas explicatur per negationem, revera tamen est quid positivum, imò posset ex opposito quis dicere esse ad aliud esse quid negativum, quatenus habet annexam negationem essendi ad se, sed de hoc in Met.

Tandem hoc ipsum prob. ex sufficientiis, quibus adversarii hunc numerum conantur ostendere, omnes enim sufficientiæ dupliciter peccant, ut advertit Scotus 5. Met. q. 6. primò enim ostendunt oppositum propositi, nam si hæc decem genera essent suprema in rigore, deberet ens immediatè in illa dividi, & non per multas divisiones subordinatas, eo enim ipso quod ens finitum in duo tantum membra primò dividitur, & utrumque deindè in alia, datur intelligi inter ens finitum, & ista genera mediare plures conceptus genericos. Peccant secundò, quia non probant divisionem illam sic præcisè, & non aliter fieri debere, ergo voluntaria est hæc divisio, non necessaria.

8 Tertiò quod numerus iste denarius sit congruus, rationabilis, commodus, & utilis, atque ideò retinendus, prob. Tum quia denarius numerus universalitatem significat, quare inquit Hurt. congruè universitas rerum ad decem capita reducitur. Tum quia omnia membra simul sumpta ad æquant totum divisum, scilicet ens prædicamentale, & finitum, & quia longè major est copia, & diversitas accidentium, quam substantiarum, undè in unica substantia sæpius inveniuntur omnia illa accidentia, quæ varia constituunt prædicamenta, hinc optima ratione factum est, ut substantia unum dumtaxat constitueret prædicamentum, accidens vero per plura distribueretur, ne tanta accidentium varietas pareret confusionem. Tum quia est valdè utilis, & accommodata captui cujuscumque, & quasi sensibus obvia, quia deducta est ex variis interrogationibus, quæ communiter fieri solent, ut Arist. docuit 5. Metaph. 14. cuicumque enim harum per specialem satisfit predicationem, quare singulis interrogationibus singulæ correlpondebunt prædicationes, & consequenter singula prædicamenta. De individuo itaque substantiali, vel quæritur quid sit: & respondetur, quod est homo, & fit prædicamentum substantiæ; vel quæritur quale sit, & resp. esse calidum, album, & habetur prædicamentum qualitatis: vel quæritur, quantum sit; & reip. latum, longum, & est prædicamentum quantitatis; vel quæritur, quid respiciat; & resp. filium, si est pater, servum, si est dominus, & habetur prædicamentum relationis: vel quæritur, quid agat: vel quid patiatur: & resp. per actiones scribit, vel loquitur, vel per passiones, calefit, vapulat, & sunt prædicamenta actionis, & passionis, vel quæritur, ubi sit, & resp. in foro, in lecto, & habetur prædicamentum ubi, vel quæritur quomodo sit in eo loco, & resp. per situm, stat, sedet; vel quæritur quando sit, & resp. heri, hodie, & habetur prædicamentum. Quando, vel tandem quæritur, quomodo se habeat, & resp. hoc, vel illo modo se habere, & est prædicamentum habitus, neque aliqua alia interrogatio fieri potest, quæ ad unam istarum non reducatur.

Tandem patet, quod rationabilius hæc divisio assignatur per substantiam, qualitatem, quantitatem, &c. quam per illos terminos Platonicorum, vel Pytagoreorum, hi namque potius per quasdam passiones constituunt prædicamenta, ut sunt motus, status, idem, alterum, par, & impar, &c. & tamen prædicamenta ex generibus, & speciebus debent construi.

9 Sed contra 1. Concl. partem, & 2. arguitur ostendendo decem esse suprema genera generalissima in rigore, & consequenter decem in rigore prædicamenta. Tum quia Arist. 10. Meth. 12. & 5. Met. 12. vocat decem illa genera primò diversa, idest in nulla realitate generica convenientia, quod dictum valdè familiare est apud Formalistas, & affertur à Scot. 2. d. 3. q. 4. D. qua ratione in 4. d. 13. qu. 1. C. veretur concedere rationem unam communem quidditativè omnibus respectibus. Tum 2. quia 12. Met. 19. & 28. docet Aristot. principia rerum; idest naturas prædicamentorum non esse eadem, sed diversa, & dumtaxat aliquo modo idest analogicè eadem. Tum 3. 1. Post. 108. ait propositionem, in qua unum generalissimum negatur de alio, esse immediatam, ut hæc, *substantia non est quantitas*, quia non datur prædicatum superius, quod de uno dicatur, & non de alio. Tum 4. 8. Met. 16. docet, ens, cùm dividitur in decem genera, non esse genus, ideoque non esse ponendum in definitionibus, quæ ex genere, & differentia constant, & 3. Met. 10. ait non esse genus, quia indifferentiis includitur, quod generi repugnat. Tum 5. in antepræd icam. cap. 4. distinguit genera in subalterna, & non subalterna, per prima intelligens, quo-

rum unum continetur sub alio, vel ambo sub tertio illis superiori, & subdit animal, & scientiam non esse subalterna, quia nec continetur unum sub alio, nec ambo sub tertio, sed si ens finitum esset genus sad illa decem, jam illa omnia possent dici genera subalterna in 2.sensu.

10 Resp.ad. 1. locum illum esse pro nobis: quia in illis locis docet alia esse diversa, & alia differentia, diversa vocat, quæ in nulla realitate conveniunt, differentia, quæ in aliqua conveniunt, aut generica, aut specifica, & inter differentia numerat decem genera, ergo secundum ipsum in aliqua communi realitate conveniunt: & dũ dixit genere differre, noluit ob id negare, quin in aliquo superiori genere convenirent, ad discrimen diversorum, quæ præmiserat, sed solum insinuare voluit, quod non tantum specificis differentiis differunt, sed etiam genericis, & his quidem secundum quid supremis: & in hoc sensu locuti sunt Formalistæ, dum ea vocant primò diversa; & Scotus in 2.cit.qui verebatur concedere rationem respectus communem omnibus quidditativè, ne contradiceret authoritatibus Philosophorum, ut ibi se explicat, non vero quin oppositum ratio suadeat, & quidem in 2. d. 1. qu. 5. P. inquit, quod præsertim loquendo de respectivis, negari potest, quòd fint primò diversa. Ad 2.per principia rerum ibi Aristot. non intelligit. essentias rerum, sed principia physica, scilicet materiam, formam, & privationem, quæ dixit esse eadem analogicè, idest proportionem in omnibus prædicamentis. Ad 3. vocavit propositionem illam immediatam, si omnia illa decem ita sumantur, ut immediatè substent enti finito, sic enim quia illo gradu superiori omnia conveniunt, non poterit per illud tanquam per medium unum ab alio distingui; Si verò illa decem non ita sumerentur, sed subordinatè, ita ut ens finitum primò descendat in substantiam, & accidens, postea in accidens absolutum, & respectivum, & c. hoc certè modo illa propositio immediata non esset, probari enim posset per hoc, quod substantia non est accidens. Ad 4. in illis locis loquitur Arist. de ente transcendenti, quia etiam ibi loquitur de uno, quæ est adequata passio entis taliter sumpti, quod concedimus non esse genus, cui accedit, quòd in 2.loco solum disputativè disserit, nec aliquid assertivè ponit, ut notat Doctor super illũ tex. & in 1.d.3.q.3.N. ad 5.resp.re vera posse dici subalterna. Arist. autem ibi negat animalis, & scientiæ subalternationem illam, quam concedit iis, quæ in eadem serie prædicamentali continentur, hæc autem subalternari dicuntur, quia vel unũ ponitur sub alio, vel ambo sub tertio, quod est determinatum genus in illa coordinatione, quo sensu animal, & scientia subalternari nequeunt, cum in diversis coordinationibus reperiantur.

11 Secundo arguitur, quòd non sint decem. Tum quia 5. Met. 14. octo tantum enumerat Arist. omittens situm, & habitum, quod non debemus afferere, fecisse brevitatis causa, ut respondet Commen. nã ait Doctor ibi, & 5. Met. 5. quænam prolixitas fuisset addere dumtaxat duo verba, situm, & habitum, vel unum, scilicet his similia. ut fecit 1. Eth. c. 6. ubi sex tantum enumeratis adjecit, *& his similia* ut cætera comprehenderet. Tum 2. si actio, & passio duo prima genera constituunt, ergo similiter ubi activum, & ubi passivum, sicus activus, & situs passivus. Tum 3. quando non dicit aliquid reale, ut dicemus disp. 8. q. ult. sed denominationem extrinsecam, ergo plura prædicamenta, quia in infinitũ tales denominationes multiplicantur, præcipuè ex actibus vitalibus. Tum 4. multæ possunt fieri interrogationes de individuo substantiæ ad genus moris pertinentes, ut esse Regem Doctorem, bonum, malum, &c. quibus nequit fieri satis per prædicationes horum generum, nam entia moralia in nullo horum continentur, idem dicendum de entibus rationis. Tum 5. sicut à causalitatibus causarum efficientis, & materialis sumuntur duo genera, actionis scilicet, & passionis, ita duo alia assignari debent à causalitatibus causæ formalis, & finalis desumpta. Tum 6. quia motus, & cætera post prædicamenta habent aliquam entis rationem, ergo debent habere propriam coordinationem, & multa alia reperiuntur ad ista prædicamenta non reducibilia, ut modi intrinseci, passiones, entia artificialia, & similia. Tandem prædicabilia sunt quinque, prædicata sunt quatuor, cur decem prædicamenta?

12 Resp. idcirco adamussim ibi decem genera non enumerat, immò nec in tota Metahysica, ut ibi Doctor advertit, quia talem numerum duorum flocci faciebat, utpotè qui nonnisi in populari sensu fundamentum haberet, & non in aliqua solidò ratione. At instat Ferchius cit. vestig. 7. Aristot. nedum ibi, sed etiam aliis locis ab ipso depromptis ex libris scientificis studiosè octo dumtaxat prædicamenta recensere omissis situ, & habitu absque additione particulæ collectivæ, quam tamen aliis in locis addere solet, cum alia prædicamenta prętermittit: signum ergo est prædicamenta apud Aristot. octonarium numerum non excedere, nec ab eo deficere. Sed hic Auct. qui intima Arist. sententia profitetur eruere, si data opera id fecit, rationem ex ipso adducere debebat, cur situs, & habitus à numero prædicamentorum sint expungenda, notare, tamen libet Aristot. loc. cit. 5. Met. 14. parvis interjectis verbis addere particulam collectivam *similiter autem & iis aliis*. Sed quicquid sit de Aristot. sensu, hic nos loquimur de divisione entis in decem prædicamenta natura rei. Ad 2. licet Ant. And. illud putaverit insolubile, dicimus tamen non valere paritatem, & congruitas est, quia actio, & passio veram, & realem rationem agendi, & patiendi præseferunt, non ita ubi activum, & ubi passivum, nam ut notat Orbell. sup. prædicam. ubi, circumscriptio activa, quæ fundatur in loco circumscribente, quamvis significetur per verbum activum grammaticaliter, non est tamen vera actio, & idem est dicendum de ubi passivo, quod veram passionem non significat, & de cœteris predicamentis. Ad 3. dicimus re vera prædicamentum. Quando, esse denominationem extrinsecam enumerari tamen inter prædicamenta realia, quia cum hic numerus in vulgari hominum æstimatione fundetur, & ex D. Aug. 11. de confess. c. 14. nil. sit notius, quam temporis existentia, videtur hoc, quod est in tempore existere, esse aliquid reale, sicut tempus ut quid reale. & notissimum apprehenditur ab omnibus, cum tamen formaliter sit ens rationis ex dictis in Phys. disp. 13. q. 4. art. 2. quapropter in rigore esset expungendum de numero præddicamentorum, toleratur tamen propter vulgarem opinionem, quod sit ens reale: denominationes tamen extrinsecæ ex actibus vitalibus, ut intelligi, videri, &c. non constituunt prædicamentum distinctum, quia non sunt entia realia, nec ut sic indicantur esse, sed potius reducuntur ad prædicamentum qualitatis, in quo est forma, à qua desumantur. Ad 4. per idem denominationes in moralibus sunt extrinsecæ, ut plurimum ex actibus voluntatis, & humanis legibus provenientes, non entia realia; entia deinde rationis non debent construere prędicamentum distinctum, ut diximus d. 3. q. 7. ad 3. Ad 5. causalitates causarum ad effectus, quæcunque sint, collocantur in prædicamento relationis, cum sint intrinsecùs advenientes, causalitates agentis ad materiam, & e contra constituunt duo prædicamẽta actionis, & passionis, causalitates formę ad materiam, & è cõverso, scilicet, informationis activæ, & passivæ, sunt in prædicamẽto habitus, & cum non dicunt realem actionem, sed grammaticalem, non constituunt duo, sed unum prædicamentum, ut suis locis dicemus. Ad 6. motus non est per se in aliquo prędicamento, quia non est respectus simpliciter realis, sed secundùm quid, ideò ad prædicamentum sui termini reducibilis, ut fusè diximus in Phys. disp. 15. q. 1. post prædicamenta potius sunt quædam entium attributa, quam entia directè; modi intrinseci, & passiones, cum non distinguantur realiter à suis subjectis, non sunt in distinctis prædicamentis: tandem entia artificialia, quia non sunt unum per se, sed per accidens neque sunt in uno prædicamento collocabilia. Hæc omnia rectè percipientur ex dicendis in hac, & seq. disp. Ad ult. ratio discriminis est, quia prædicabilium numerus ex dictis disp. 4. qu. 5. ad. 1. desumitur in ordine ad modos prædicandi in quid, & in quale de subjectis, neque dicunt quasdam reales essentias, sed intentiones secundas applicabiles naturis diversorum prędicamentorum; prædicata sumuntur in ordine ad dialecticas quæstiones, quæ per quatuor prædicata solvuntur, & sunt etiam secundæ intentiones applicabiles primis; at divisio prædicamentorum desumitur per modos varios essendi, quibus dividitur ens, & per quos in sua inferiora descendit, quæ divisio variis modis assignari potest, ut diximus.

QUÆSTIO II.

Quomodo Prædicamenta sint inter se distincta.

13 Sensus quæsiti est, an quę in diversis prędicamentis collocantur, debeant distingui inter se realiter, an formaliter, vel sufficiat distinctio rationis ratiocinatæ, ac proinde est sermo de prædicamentis materialiter acceptis, scilicet, pro prima intentione, non formaliter, & pro secunda intentione, ut sic enim clarum est non distingui, nisi distinctione numerali rationis; ut docet Doctor qu. 11. prædic. in corpore.

Prima opinio asserit non necessario requiri distinctionem aliquam ex natura rei, sed sufficere distinctionem rationis ratiocinatę, ita communiter Thomistæ, quos ex neotericis sequuntur Vasqu. 1. p. d. 138. n. 4. & disp. 175. num. 5. Suarez. d. 39. Met. sect. 2. n. 21. Tol. hic in fin. prædicam. Ruv. in antep. c. 4. q. 3. Hurt. disp. 9. Met. sect. 2. Aversa. qu. 16. Log. sect. 4. Secunda opinio admittit necessariam esse distinctionem ex natura rei actualem, sive formalem, sive realem; ita Fons. 5. Met. c. 7. q. 3. sect. 3. Amic. tract. 1. 8. qu. 4. dub. 1.

Dicimus, prædicamenta necessariò debere distingui inter se realiter, ita Doctor in 2. d. 3. q. 4. D. & 5. Met. q. 6. sequuntur Scotistæ omnes, & Zerb. q. 7. Venetus c. 21. Met. Fland. 5. Met. qu. 7. art. 2. Nyphus q. 12. & 4. Met. q. 4. Iand. 3. Phys. q. 5. citatur etiam Cajet. 1. p. q. 28 art. 1. ubi ex hoc, quod substantia est in uno genere, relatio in alio, deducit realiter inter se distingui, & Morisp. disp. 4. Log. q. 7. qui differt solum, quod distinctionem inter respectus, & fundamenta vocat modalem, non realem juxta usitatum loquendi modum recentiorum, ut vidimus disput. 1. q. 5. art. 2. cum hanc distinctionem explicavimus. Probatur ex his, quæ habet Doctor cit. nulla res potest simul, & essentialiter contineri sub diversis disparatis speciebus, ergo nulla res potest esse in duobus prędicamentis, sed tantum in uno, ergo res diversorum sunt inter se realiter distinctæ, Antec. patet, quia nulla res habet duas essentias, ergo nulla res continetur in duabus speciebus. Tum quia quæ numero differunt, realiter differunt, res diversorum prędicamentorum numero differunt, quia dictinctio generica arguit specificam, & numeralem, & res istæ genere differunt, ergo &c.

14 Rerspondet Aversa verum esse assumptum de re secundùm eandem rationem formalem, non secundùm diversas, quia ut sic poterit esse sub diversis speciebus, & habere diversas essentias non realiter, sed ratione diversas, similiter distinctio numeralis non semper est realis, sed aliquando rationis cum fundamento in re: nam benè possunt in una re reperiri duæ rationes formales virtualiter distinctæ ante opus intellectus, sed actualiter, ut stant sub duobus conceptibus inadæquatis, itaut una non sit de essentia alterius, & de ipsis poterit intellectus formare duo prædicamenta distincta per opus intellectus cum fundamento in rei secundùm quas rationes deinde præ-

prædicamenta dicuntur impermixta, habere diversa genera species, & differentias.

Contra istam responsionem primò argui posset omnibus illis rationibus, quibus ostenditur distinctio actualis ex natura rei ante opus intellectus: maximè quæ desumuntur ex contradictoriis; cum enim independenter ab opere intellectus prædicamentis conveniãt contradictoria, quod præcipuè probatur in actione, & passione (quæ per adversarios virtualiter distinguuntur) nam actio de sua ratione formali est actus agentis, & terminatur ad passum, non est actus passi, passio non est actus agentis, fundatur in passo, & respicit agens, ergo ante opus intellectus necessario sunt distincta. Tum quia repugnat, ut ab eadem re abstrahantur duo conceptus inadæquati duarum differentiarum dividentium idem genus, ut patet, nequit enim eadem res esse virtualiter rationalis, & irrationalis, eadem quantitas virtualiter longa, non lata, & longa simul, & lata, ergo repugnat, ut ab eadem re duo abstrahantur ina æquati conceptus differentiarum diversa genera dividentium, patet sequela, quia istæ magis inter se distant, quia diversorum prædicamentorum, quam illæ, quæ sunt ejusdem prędicamenti. Tum quia talis res esset ens per accidens quia in suo adæquato conceptu includeret res diversorum prædicamentorum. Tum quia ex uno genere, & una differentia constituitur una species realis, non rationis, ex ista, & ex differentia individuali constituitur individuum reale a parte rei existens, non per opus intellectus, sed in quolibet prædicamento adest hæc compositio ex genere, & differentia, & ex specie, & hæcceitate, ergo in quolibet prædicamento adest suum individuum reale, seu omnia individua realia realiter distinguuntur, & consequenter species, & genere, si sunt diversorum generum, ergo ista prædicamenta realiter distinguuntur. Tum quia data hac responsione si unus conciperet inadæquatè rem secundùm conceptum substantialem, alter verò secundùm quantum accidentalem, res illa esset respectu unius substantia, respectu alterius accidens, & tamen a parte rei necessario, esset substantia, vel accidens, non utrumque. Huc spectant, quæ infra dicemus de regula illa *diversorum generum, &c.*

Secundò principaliter potest probari Conclusio inductione; nam substantia realiter distinguitur ab omni accidente prædicamentali, cum possit ab omni absoluto separari per absolutam Dei potentiam, & etiam ferè ab omni respectivo juxta dicta in Phys. disp. 3. q. 4. art. 1. quantitas quoq; est realiter à substantia, & qualitatibus distincta, & multò magis a relatione, ut diximus disp. 9. Phys. q. 1. artic. 2. de qualitate nullus ambigit, relatio ex dicendis infra disp. 8. est realiter à fundamento distincta, nam quæ est realiter identificata, non est prædicamentalis, sed transcendentalis, idem etiam dicemus de aliis sex prædicamentis, ergo &c.

In oppositum arg. ex Arist. c. de qual. in fine, ubi concedit, idem posse ad plura prædicamenta spectare secundùm diversas rationes. Tum 2. quia ex 3. Phys. 22. actio, & passio realiter non distinguuntur, relatio non ponitur à fundamento quid realiter distinctum, nec sex ultima generalissima, cum sint modi entis, multæ quoque relationes realiter cum fundamento identificantur. Tum 3. prædicamenta per artem, & rationem disposita sunt, ergo benè fieri potest, ut distincta prædicamenta signentur, & constituantur ex rationibus eodem modo distinctis, scilicet per intellectum. Tum 4. ex Ruv. gradus essentiales rei, non distinguuntur, nisi virtualiter, vel saltem non realiter, sed possunt prædicamenta in eodem reperiri, in quo non distinguuntur secundùm gradus essentiales, sed tantum penes modos essendi, ut substantia ab accidente per modum essendi per se, accidentia penes diversos modos essendi in; ergo non necessario realiter differunt, quia magis distinguuntur gradus essentiales, quam modi essendi: Tum 5. ex eodem, quando plura in eodem reperiuntur, non per compositionem, distinguuntur ratione, nam multa non possunt unum constituere, si sunt ex natura reidistincta, nisi unum se habeat ut actus, alterum ut potentia, sed prædicamenta aliqua sunt hujusmodi, ut patet in actione, & passione, quæ sunt in motu absque compositione, ergo &c.

15 Resp. ad 1. vel Arist. ibi locutus est ex sententia aliorum, ut ex Adversariis etiam Aversa concedit, quia neque diversitatem rationis ibi expressit; vel solum habere voluit, ut ibi in sua paraphrasi notat Roccus, quod licet nihil essentialiter possit esse in diversis generibus, potest tamen esse accidentaliter, & denominative, quatenus res essentialiter unius generis potest rem alterius denominare, ut vidimus disput. 1. q. 5. art. 2. cum hanc distinctionem explicavimus. Probatur ex his, quæ habet Doctor cit. nulla res potest simul, & essentialiter contineri sub diversis disparatis speciebus, ergo nulla res potest esse in duobus prędicamentis, sed tantum in uno, ergo res diversorum sunt inter se realiter distinctæ, Antec. patet, quia nulla res habet duas essentias, ergo nulla res continetur in duabus speciebus. Tum quia quæ numero differunt, realiter differunt, res diversorum prędicamentorum numero differunt, quia dictinctio generica arguit specificam, & numeralem, & res istæ genere differunt, ergo &c.

14 Rerspondet Aversa verum esse assumptum de re secundùm eandem rationem formalem, non secundùm diversas, quia ut sic poterit esse sub diversis speciebus, & habere diversas essentias non realiter, sed ratione diversas, similiter distinctio numeralis non semper est realis, sed aliquando rationis cum fundamento in re: nam benè possunt in una re reperiri duæ rationes formales virtualiter distinctæ ante opus intellectus, sed actualiter, ut stant sub duobus conceptibus inadæquatis, itaut una non sit de essentia alterius, & de ipsis poterit intellectus formare duo prædicamenta distincta per opus intellectus cum fundamento in rei secundùm quas rationes deinde præ-

tet, quia prædicamenta sunt diversa genera, & species disparata ergo proprias habent differentias: tum quia si penes modos tantum substantia, & accidens differrent, cum modus non variet essentiam, cujus est modus, non differrent essentialiter, aliter haberent essentiales differentias, ergo de quo dicitur substantia quidditativè, dicetur etiam accidens, & sic valeret dicere, homo quidditativè est accidens, nec prædicamenta essentialiter differrent, & consequenter non essent genera generalissima; saltum tandem est prædicamenta posse in eodem reperiri, in quo essentialiter conveniant. Ad 5. patet ex dictis, quicquid sit de ma. quod actio, & passio sunt respectus realiter distincti, & in fundamentis diversis, ut disp. 7. Phys. q. 3. explicatum est.

16 Secundò ad idem ex Scot. 2. d. 1. qu. 5. P. ubi probabilem putat modum illum ponendi prædicamenta esse primò diversa in rationibus formalibus, itaut nullum illorum formaliter includat alterum, nec aliquid alterius, quamvis per identitatem in existendo unum contineat alterum, quod est dicere, ad prędicamenta sufficere distinctionem formalem. Tum 2. distinctio prædicamentorum sumitur ex diversis modis prædicandi, ergo illa distinctio requiritur ad prædicamenta, quæ sufficit ad variationem prædicationis, talis est distinctio rationis. Tum 3. omnia sunt unum in ente, sed quæ sunt eadem unitertio, sunt eadem inter se, ergo &c. Tandem quando unum infertur necessario ab alio, sunt idem inter se, substantia infert accidens, & è contra, aliter possent separari, ergo &c.

Resp. Scotum ibi non approbare responsionem illam, sed tantùm adducere, eo quia sufficiebat pro solutione illius argumenti, nam si prædicamenta formaliter distinguuntur, relatio creaturæ ad Deũ, cum sit à creatura formaliter distincta, posset poni in diverso prædicamento à creatura; tamen ibi dat aliam responsionem, quod illa relatio est transcendentalis, cum sit realiter identificata; ex quo colligitur per Scotum, quæ ponuntur in diversis prædicamentis, esse realiter distincta. Ad 2. falsum est assumptum, aliter quia diversimodè prædicatur abstractum à concreto, deberant accidentium prædicamenta multiplicari; quare dicimus prædicamenta distingui penes modos prædicandi de prima substantia logicè, & proximè loquendo, at metaphysicè, & remotè penes modos essendi circumscribentes proprias differentias. Ad 3. sequitur omnia esse unum in conceptu entis, & eadem identitate, vel transcendentali, vel generica inter se. Ad 4. neg. assumptum, ut patet in causa, & effectu, & in relativis.

Postremò arguitur, mobilitas, risibilitas, & aliæ relationes aptitudinales, substantiarum sunt, illis realiter identificatę præsertim in schola Subtilium, & tamen adhuc sunt in prædicamento ad aliquid, cum sint intrinlecùs adventenes, ergo res unius prædicamenti non est necessario realiter distincta à realterius prędicamenti. Conf. quia passio est in prædicamento qualitatis, & tamen apud Scotistas præsertim identificatur realiter cum subjecto, quod est in alio prædicamento. Demum eadem figuræ entitas spectat ad quantitatem, ut est superficies lineis terminata; ad qualitatem verò, ut dicit ipsam terminationem linearum, ut docet Scot. q. 10. prædicam. Resp. neg. assumptum quoad 1. partem, est enim regula generalis, quod quicquid realiter identificatur alicui, debet reduci ad prædicamentum illius rei, cui identificatur, & sic omnes relationes realiter identificatæ cum substantia dicuntur esse in prędicamento substantię, non quidẽ formaliter, & directè, sed reductivè, & per identitatem, undè, & tales relationes dicuntur potius transcendentales, quam prędicamentales, quia non attinent ad quartum prædicamentum; undè ad probationem illius partis assumpti negatur tales relationes fundamentis identificatas esse proprię intrinlecùs advenientes, quia talis differentia est propriè relationum prædicamentalium, ut infra suo loco dicemus, in tantùm ergo possunt dici intrinsecùs advenientes, quatenus necessariò sequuntur ad fundamentum cum reali identitate cũ ipso. Ad Conf. negatur assumptum quoad primam partem, si passio sumatur pro innata rei proprietate, quia & hęc reductivè ponitur in prædicamento sui subjecti, ut risibilitas in prædicamento substantiæ ex dictis disput. 5. q. 4. art. 1. quo autem sensu passio sit in tertia specie qualitatis explicabitur inferius disput. 7. q. 3. art. 2. Ad ult. non ait Doctor eamdem figuræ entitatem ad diversa prædicamenta spectare, sub diversa ratione, sed inquit figuram esse vocem æquivocã, & quatenus significat superficiem lineis terminatam spectare ad quantitatem, quatenus vero ipsam terminationem significat, spectare realiter distinguitur à superficie, spectare ad qualitatem, quod nec in toto rigore intelligendum est, sed tantùm in eo sensu, quia talis terminatio, etsi re vera relationem præseferat, adhuc tamen habet modum prædicandi, & denominandi qualitatis, ut explicabitur infra loc. cit. disp. 7. q. 3. art. 2.

QUÆSTIO III.

Quæ res, & quomodo reponantur in Prædicamento.

17 Circa primam quæsiti partem supponimus cum Tat. qu. præamb. ad prędic. dub. 2. res per se, propriè, ac principaliter, & non voces in Prædicamento collocari, ex rebus enim, non ex vocibus prædicamenta sunt constructa, & res sunt, quæ in prædicamento disponuntur, licèt non ita disponantur, nisi quatenus subsunt mentis nostrę conceptibus, rem namquue in prædicamento reponi aliud non est, quam rem à nobis concipi sub ratione superioritatis, vel inferioritatis, voces igitur solum per accidens, & minus principaliter in prædicamento ponentur, quatenus, si sunt signa eorum, quæ per se

sunt

sunt in prædicamento, ista enim vox, homo, non poneretur in prædicamento subſtantiæ, niſi ſubſtantiam ſignificaret; verum tamen eſt, quòd etiam voces ipſæ, ſi non veluti ſigna rerum, ſed potius ut quædam res conſiderentur, per ſe locum habent in prædicamentis, & determinatè ſpectant ad prædicamentum qualitatis, quatenus ſcilicet ſunt qualitates paſſionem inferentes ſenſui auditus.

18 Supponimus deinde cum eodem Tat. ibidem dub. 3. tripliciter aliquid poſſe poni in prædicamento, ſeu in ſerie prædicamentali, primò directè, ſeu in recta linea; ſecundò indirectè, ſeu ad latus, tertiò reductivè: in recta linea ponitur genus ſupremum, & ea, de quibus prædicatur in quid, genera ſcilicet ſubalterna, ſpecies, & individua; ad latus ponuntur differentiæ eſſentiales, per quas naturæ genericæ dividuntur, & ſpecies conſtituuntur, reductivè denique quæ nec ſunt genera, neque ſpecies, neque individua, neque differentiæ eſſentiales, aliquo tamen modo ad aliquid illorum pertinent, quia vel ſunt partes integrantes, ut caput, manus, brachia, &c. vel ſunt partes eſſentiales phyſicæ, ut materia, & forma reſpectu compoſiti phyſici, vel paſſiones, ut riſibilitas reſpectu hominis, vel ſunt termini rerum, ut puncta reſpectu lineæ, vel negationes earum, vel aliud quid hujuſmodi; hìc ergo quæritur, quænam directè in prædicamento collocentur, an ſcilicet entia realia, vel etiam rationis, an entia per ſe, vel etiam per accidens, an complexa, vel incomplexa, an completa, vel partialia, an finita, vel infinita, an univerſalia tandem, vel particularia, & individua.

Circa ſecundam partem quæſtionis quærimus, an res iſtæ, cùm poſſint in abſtracto, & in concreto ſumi, debeant in prædicamentis collocari ſub nominibus abſtractis, vel concretis; & quidem de ſubſtantiis omnes conveniunt ſub nominibus concretis diſponi debere, de accidentibus eſt difficultas, cui occaſionem dedit Ariſtot. ipſe, qui ſecundùm varias verſiones prædicamenta accidentium diſpoſuit tam ſub terminis concretis, quam ſub abſtractis Nyph. 5. Met. quæſt. 4. & 7. Tol. q. 2. Poſt pr. Blanc. diſp. 7. ſect. 3. tuentur in concreto diſponi debere, quod probabilius cenſet Amic. tract. 18. qu. 3. dub. 2. Alii in communiter & in abſtracto. Javel. 5. Met. q. 16. Omnia q. 3. art. 4. Sot. q. 1. de quant. Fuentes q. 13. diſſ. 2. art. 1. Conimbr. c. 4. prædicam. q. 2. art. 1. Moriſ. diſp. 4. Log. q. 4. Didac. à Jeſu diſp. proœm. prædicam. Complut. diſp. 11. quæſt. ultim. dub. 1. Arriag. diſp. 5. Met. ſect. 1. Tandem quidam alii dicunt utroque modo poſſe diſponi, ita Averſa quæſt. 16. Log. ſect. 5. Maſ. hìc ſect. 2. q. 4. Ruv. q. 2. Hur. diſp. 9. Met. §. 17. Cajetan. de ente, & eſſen. cap. 7. id autem non in eodem ſenſu defendunt.

ARTICULUS I.

Conditiones reponibilium in prædicamento aſſignantur.

19 Dicimus entia realia, non rationis per ſe, non per accidens, in complexa, non complexa, completa, non incompleta, finita eſſentialiter, non infinita, ſive genera ſint, ſive ſpecies, ſive individua per ſe, & directè in prædicamentis collocari. Probantur, & explicantur ſingula; & primò quòd entia realia debeant eſſe, & Ariſt. 5. Met. 14. & 6. Met. 4. dividit ens in ens in anima, ſeu rationis, & in ens extra animam, ſeu reale; quod deinde in decem prædicamenta ſubdividit: tum quia prædicamenta ſunt coordinationes eorum, quæ vera eſſentia conſtant, quod non ſolum de prædicamentis, ut à Metaphyſico conſiderantur, eſt verum, ſed etiam ut à Logico, non enim alia Prædicamenta iſte ab illo conſiderat.

Hìc autem per ens reale non eſt intelligendum ens reale verbaliter, ſeu ens exiſtens, quia quæ ponuntur in prædicamento, abſtrahunt ab exiſtentia actuali, ut eſt communis omnium ſenſus; nec eſt neceſſe res actu exiſtere ad conſtrutionem prædicamentorum, quia in ipſis ponuntur ſuperiora tanquam eſſentialia prædicata inferiorum, & hæc ut quidditativè includentia illa, exiſtentia autem de nulla creatura quidditativè prædicatur, ita Doctor 2. d. 3. qu. 3. ſumitur ergo ens reale nominaliter, pro eo, quod exiſtere poteſt in rerum natura. Per hoc excluduntur à prædicamentis negationes, & privationes, quarum licèt aliquæ dentur rea'es quatenus ſunt privationes, vel negationes alicujus formæ realis, & non intentionalis; nunquam idcircò poſſunt dici entia realia; & quamvis ab aliquibus entia realia negativa vocentur, id tamen eſt falſum, nam eadem ratione mortem vocare poſſent vitam privativam, & vitium virtutem negativam, ut diximus in Phyſ. diſp. 4. quæſt. 1. art. 1. Excluduntur etiam entia rationis omnia; contra Burid. in fin. prædicam. dicentem entia rationis in prædicam. relationis collocari, & contra illos Scotiſtas admittentes undecimum prædicamentum entium rationis, nam cum non ſint ſimpliciter entia, ſed entium umbræ, nequeunt per ſe in prædicamentis realibus reponi; & potius reductivè in prædicamentis illorum, quorum ſunt ſimulacra, & umbræ, quam in proprio prædicamento, ut diximus diſp. 3. quæſt. 7. ſicut negationes, & privationes in prædicamentis illarum rerum, quarum ſunt negationes, exiſtentia quoque, & paſſiones entium, ſicut non ſunt quidditativè entia, ſed identicè, non habent diſtincta, & propria prædicamenta, ſed reductivè ad prædicam. illius eſſentiæ, cujus eſt exiſtentia, & paſſiones attinent.

20 Secundò, quòd ſint entia per ſe, & non per accidens, colligitur ex Ariſt. 5. Metaph. 14. ubi cum diviſiſſet ens in ens per ſe, & ens per accidens, dividit ens per ſe in decem prædicam. Hìc autem accipitur ens per ſe pro ente unius eſſentiæ, ſeu eſſentialiter uno, quod proinde ſimpliciter, & ſine addito dici poteſt unum, ut leo, homo, albedo; ens autem per accidens, importat ens eſſentialiter multiplex, vel potius plura entia, ut acervus lapidum, domus, & etiam concreta accidentalia, album, dulce, ut æqualiter important formam, & ſubjectum, quia licèt faciant unum, non tamen faciunt unum eſſentialiter, quod dicitur ſimpliciter unum, ſed accidentaliter ex duabus eſſentiis ſimul conjunctis, quarum una non eſt per ſe potentia, nec alia per ſe actus; ex quo colligitur ratio, quia ens per accidens ſicut propriè non eſt unum, ſed plura entia, & non eſt unius eſſentiæ, ſed multiplicis, ita poni nequit in uno prædicamento, ſed in pluribus, ut album ratione ſubjecti, quod eſt ſubſtantia, ſpectat ad prædicam. ſubſtantiæ, ratione verò formæ ad prædicam. qualitatis. Per hoc excluduntur à prædicamento omnia artificialia, qua talia, conſtant enim ex materia v. g. ligno, quod eſt ſubſtantia, & ex figura artificiali, quæ pertinent ad qualitatem, vel relationem, & conſequenter non ſunt unum quid, ut notat Doctor 4. d. 1. q. 1. S. Multa hìc habet Poncius ad explicandum quodnam ſit ens per ſe unum, & quod unum per accidens; ſed de hoc agimus ex profeſſo diſp. 5. Met. q. 2. ubi varios explicamus unitatis gradus, ex quibus etiã facilè dignoſces, an dicta hìc à Poncio ſtent ad trutinam veritatis.

21 Tertiò quod debeant eſſe incomplexa, habetur ab Ariſt. in antep. c. ult. ubi dividit in decem prædicamenta ea, quæ ſecundùm nullam complexionem dicuntur, & ratio hujus eſt, quia tractatio prædicamentorum, & eorùm diviſio, ac diſtinctio facta eſt præſertim ad conſtituenda prima elementa, & inveniendos ſimplices rerum conceptus, ergo conſtitui debent ex rebus incomplexis. Sed complexa alia ſunt ſecundùm rem, quæ diverſas naturas ſignificant, alia ſecundùm modum ſignificandi, licet ſecundum rem unam ſimplicem naturam ſignificent, ut definitiones ex proprio genere, & propria differentia conſtantes, ut animal rationale (nam quæ ſunt datæ per additamentum, diverſas repræſentant naturas) licèt enim animal rationale ſecundùm rem ſignificet unam naturam humanitatis, quia tamen ipſam dividit in partes, unde non habet unum modum prædicandi, ſicut ſpecies, quaſi complexè illam ſignificat, alia ſunt complexa tantum ſecundùm vocem, ſed incomplexa ſecundùm rem, & modum ſignificandi, ut Marcus Tullius Cicero. Cum Ariſt. excluſit à prædicamentis, omnia complexa, certum eſt non eſſe locutum de complexis ſecundùm vocem tantum, ſed de complexis ſecundùm rem: an verò etiam rejecerit complexa in ſignificando, ſcilicet, definitionem purè quidditativam, ut ſuſtinent Fonſ. 5. Met. c. 7. q. 8. Ruvius hìc c. 4. qu. 1. & Amic. tract. 18. qu. 3. dub. 3. vel illam directè in prædicam. collocavit, ut communiter aſſeritur, eſt dubium. Poteſt tamen dici, quod ſi definitio ſumitur, ut dicit totum metaphyſicum reſultans ex partibus, quæ ratione habet unum modo prædicandi ſpeciei in quid, juxta dicta diſp. 4. quæſt. 5. & 3. probat. concl. cum Scoto quæſt. 12. Univ. ad 1. & quæſt. 21. ad 5. ſic poſſe directè poni in prædicamento, quia ut ſic habet rationem ſpeciei; unde Porph. c. de ſpecie in coordinatione prædicamenti quædam genera nominavit per terminos complexos, & per definitionem, ut corpus animatum, animal rationale, quod ſecundùm ipſum erat commune genus Angelis, & hominibus. At ſi ſumitur definitio, ut explicitè dicit genus, & differentiam, ſic quia non habet unum prædicandi modum, nec poteſt dici ſpecies, ut loc. cit. diximus, debebit à prædicamento excludi.

22 Quarto quod entia totalia, & completa, ex Ariſt. 7. Met. 8. ubi expreſsè materiam reiicit à prædicamento, quod etiam de materia docuit Scot. 2. d. 12. qu. 1. D. illam ponens ſolum reductivè in prædicam. & 3. d. 22. B. eodem modo loquitur de corpore pro altera parte compoſiti in 2. d. 11. qu. 3. Hìc idem aſſerit de parte formali; etiam de anima rationali 2. d. 1. q. 6. C. & univerſaliter de partibus eſſentialibus id docet ex profeſſo qu. 15. prædicam. in corpore, ubi etiam idem aſſerit de partibus integralibus, & de differentiis q. 12. undè modò ferè communiter in omni ſchola tenetur per hanc completionis conditionem, & totalitatis excludi partes phyſicas, immò id aliqui extendunt ad partes metaphyſicas, dicentes propterea differentias poni à latere, quia ſunt entia incompleta; quod non placet Hurt. diſp. 9. Met. ſect. 3. quia inquit, non eſt major ratio de genere, quam de differentia, & ad diſparitatem inveniendam, cur genus ponatur directè in recta linea, non differentia, valde laborant oppoſitum ſuſtinentes: & certè quando Scotus queſt. 15. cit. excluſit partes à prædicam. nullam mentionem fecit partium metaphyſicarum, fortè ne etiam per hoc genus excluderet. Et rurſus qui partes metaphyſicas in prædicam. reponunt, valdè inſudant ad inveniendam rationem, cur partes phyſicè excludantur; & rationes, quæ communiter adducuntur, vel nihil concludunt, vel idem de partibus metaphyſicis oſtendunt. Et præcipuè quod ait Averſa cithoc eſſe, quia per hoc ſolum, quod totum ex his conſtans per ſe ponitur in prædicamento, eo ipſo inveniuntur in prædicamento per incluſionem in illo, & ideò ſuperfluit illas ſeparatim ponere, quibus ponerentur; Non valet, quia idem concludit de genere. Hæc difficultas vel gravis æſtimatur ab authoribus, ut eſt videre apud Ruv. & Amicum, vel inanis, & nominalis, ut ab Arriag. diſp. 3. Met. ſect. 1. & fortè non ſine fundamento, pendet enim ex acceptione hujus termini *directè reponi in prædicamento*, & ab explicatione, & acceptione generis ſupremi, nam ut videbimus diſp. ſequæſt. 1. ſubſtantia poteſt ita genus ſupremum conſtitui, ut ſit communis entibus completis, & incompletis.

23 Ut autem à communi non recedamus, & rationem aſſignemus, quæ æquè militet de partibus metaphyſicis, recolendum eſt, quæ diſp. preced. q. 1. art. 4. diximus, ſcilicet, partem de toto prædicari non poſſe per modum partis, cùm igitur linea prædicamentalis directa ex iis

ex iis conſtituatur, quæ eſſe poſſunt ſubjectum, vel prædicatum formalis prædicationis, quia ſuperiora eſſentialiter prædicantur de inferioribus, & inferiora recipiunt prædicationem illorum, ex hoc ſequitur manifeſtè nihil quod habeat modum partis, & incompleti, poſſe directè poni in prædicamento, ſed quicquid ibi ponitur, debere reponi per modum totius, & entis completi; ex quo ſequitur, ad hoc ut aliquid ponatur in prædicamento, non eſſe neceſſarium, quòd ſit ens completum ſimpliciter, & ſecundùm rem, ſed ſufficit, quod ſit completum ſecundùm quid, ſeu ſecundùm modum, quæ ratio concludit de omnibus, nam ſicut materia, anima, pes, caput, ut ſic directè non ponuntur in prædicam. quia retinent modum partis, ſic à pari animalitatis, rationalitas, corporeitas non ponuntur directè in prædicam. quia ſic in abſtracto retinent modum partis, ſed tantum ponuntur in concreto, quomodo habent rationem totius. Attamen quia ut aliquid ſit directè in prædicam. non ſufficit, quod prædicari poſſit de inferioribus (aliter differentia eſſet directè in prædicam. qua ratione movetur Hurt. ad id aſſerendum) ſed requiritur etiam, quod poſſit ſuſcipere prædicationem ſuperiorum graduum, quod nequit facere differentia, cum eſſentialiter iſtos non includat, idcirco etſi ex primo capite poſſit in prædicam. reponi, impedimentum tamen oritur ex 2. Accidit, quod adhuc, ut ſic, non habet rationem totius, ſicut genus, quia ſignificatur per modum alteri adjacentis, & in quale prædicatur, non per modum per ſe ſtantis, & in quid ut genus (quod eſt unum ex requiſitis ſecundùm aliquos, ut aliquid dicatur per ſe, & directè in genere) quando enim dicimus, quod Plato eſt animal, ex tali modo loquendi non ſignificatur, quod præter animalitatem involvat aliam partem eſſentialem, ſed quando dicitur, quod eſt rationalis, vel ſenſitivus, ex modo loquendi datur, intelligitur, quod præter rationalitatem, & ſenſitivitatem includat aliam partem eſſentialem, cui adjacere concipitur, ut ejus determinativum.

24 Ceterum quia partes ſimilares, & homogeneæ, æquè recipiunt prædicationem eſſentialem univerſalis ſuperioris, ſicut totum integrale, cujus ſunt partes, ut Scot. monet 2. d. 3. q. 4. H. & 3. d. 2. qu. 1. H. tam enim tota aqua quam quælibet ejus pars eſt eſſentialiter aqua, & non dicuntur aqua eſſentialiter à tota integrali homogeneo dependenter, ſed independenter, quod non convenit partibus hetherogeneis, & diſſimilaribus, nam manus numquam poteſt dici homo, idcirco contra Suarez diſp. 33. Met. ſect. 1. & 34. ſect. 8. Ruv. & Amic. partes homogeneæ ſunt directè in prædicamento, non hetherogeneæ, nam quamvis homogeneæ ſint actu partes totius integralis, cujus prædicationem numquam poſſunt recipere, tamen ſunt verè individua totius eſſentialis univerſalis, & per accidens ſe habet, quòd ſint actu partes totius quantitativi, non enim ex hoc, quod pars aquæ eſt alteri unita, idcirco non dicitur eſſentialiter aqua, & individuum totius univerſalis: quod etiam tenent Lovanienſ. Villalpand. Blanc. Fuent. & alii. Ratio verò, quam adducunt, quia iſtæ partes non ordinatur eſſentialiter ad componendum aliud, non convincit, nam valeret etiam de etherogeneis. Ob hanc eamdem rationem homo manus ſine brachio, vel pede, quamvis dici poſſit pars hetherogenea totius integralis reſultantis ex ipſo, & brachio, vel pede deficiente, tamen quia adhuc retinet denominationem totius, & recipit prædicationem eſſentialem univerſalis ſuperioris, non minùs quam totum illud integrale, quod ex ipſo reſultaret, & pede, vel brachio deficiente, nam adhuc dicitur homo, & animal rationale, perindè ac quiſlibet alius homo integer, ideò ponitur directè in prædicamento ſubſtantiæ, quod dici nequit de manu, vel pede abſciſſo, quia talem prædicationem non recipit, eſto Ovied. hìc idem quoq; judicii faciat de his membris ex hypotheſi, quod abſciſſa adhuc informentur anima, nam manus abſciſſa, ſi eadem potiretur anima, verè diceretur homo (inquit ipſe) eſſentialiter completus, ſicuti homo, qui caret pede, vel brachio, quod non videtur omnino benè dictum, quia corpus manculum, pede, vel brachio adhuc cenſetur idoneum, & adæquatum animæ perfectibile quantùm ſufficit, ut totum indè reſultans homo dicatur, non ſic manus, vel brachium abſciſſa, ut dicetur in lib. de Anim. undè membra abſciſſa, etiamſi tunc actu non fungantur munere partis, quia tamen manent ſemper eſſentialiter ordinata, ut informentur ab anima, ſæpè habet rationem entis incompleti, & ordinabilis eſſentialiter ad conſtitutionem alterius, atque ideò neque in ſtatu ſeparationis à corpore ſunt in præſicamento directè, quicquid dicat Ovied. tum quia licèt in ratione totius integralis fortè poſſent intrare prædicamentum, & dici entia completa in genere ſuo, quia in tali ſtatu non ſunt partes, ſed tota, tamen in ratione totius eſſentialis adhuc ſunt incompleta, perindè ac materia, vel anima ſeparata. Ut ergo quoad hoc habeatur regula generalis, exentibus phyſicis illa debent cenſeri completa, quæ vel non concurrunt, vel non ſunt nata concurrere, tanquam partes, ad compoſitionem alicujus phyſicam, vel eſſentialem, vel integralem; vel ſi ad talem nata ſunt concurrere, adhuc tamen ita concurrunt, ut habeant denominationem illiuſmet entis, quod conſtituunt, & eſſentiam metaphyſicam ejuſdem rationis cum ipſo partici pent. Ex gradibus verò metaphyſicis illi tantùm cenſentur completi, quantum ſufficit, ut directè in prædicamento reponantur, qui ſunt prædicabiles in quid, & per modum totius, ac per ſe ſtantis, & quia ſola genera, & ſpecies ſic prædicantur, ideò iſti tantum gradus metaphyſici directè in prædicamento ponuntur.

25 Quinto, quòd entia eſſentialiter dumtaxat finita, eſt Scot. 1. d. 3. q. 3. H. & d. 8. q. 3. §. *Tenco opinionem meam*, eſtque communis, ut videbimus diſp. ſequ. qu. 1. pro nunc prob. quia quicquid eſt in prædic. aut eſt genus, aut ſpecies, aut individuum, ens in eſſentia infinitum non poteſt eſſe genus, quia ex eo, quòd eſt infinitum, non eſt perfectibile à differentia, cujus eſt perficere genus eſſentialiter, non ſpecies, quia hæc conſtat ex genere, & differentia, quæ ſi non ſunt infinita, nequeunt infinitum conſtituere, nec tandem individuum, quia hoc conſtat ex ſpecie, & individuali differentia, ſpecies non eſt infinita ex dictis neq; differentia, quia hæc partialis, & incompleta; hac ratione utuntur Fonſeca, Valq. & alii, quæ tamen fuit Tatar. q. 1. prædic. dub. 3. & licèt Poncius eam hic inficietur, ei occurremus infrà diſp. 7. q. 1. art. 1. n. 9.

Tandem quod etiam individua directè in prædicam. collocentur, eſt Scoti 2. d. 3. qu. 4. D. & 3. d. 22. B. & ſequitur ex dictis, quia individuum eſt ens per ſe unum incomplexum, finitum, & completum, in ſe continens omnia prædicata lineæ prædicamentalis, quibus ſubjicitur. Tum quia Ariſt. in præd. ſubſt. per ſe explicavit ſubſtantiam primam, & ſecundam, ideſt ſingularem, & univerſalem; tum quia radix per ſe ad arborem ſpectat, & baſis ad columnam, individuum eſt radix, & baſis prædicamenti ex Scot. cit.

26 In oppoſ. arg. 1. contra 1. 2. & 3. conditionem. Tum quia prædicamentum ſit per ſe ex generibus, & ſpeciebus, quæ ſunt entia rationis. Tum 2. quòd ſubſtantia ſit prior corpore, & corpus prius vivente, non habetur ex natura rei, ſed ex opere intellectus tendentis prius in ſubſtantiam, quàm in corpus, ergo talis ſeries, & prædicamentum eſt res rationis. Tam 3. de ente per accidens probatur, quia quantitas diſcreta, cum ſit ex pluribus quid aggregatũ, eſt ens per accidens, & tamen eſt in prædicam. quantitatis; ſcientia eſt in qualitatis prædicam. & eſt unum aggregatione ex pluribus habitibus, imò eſt quid ex abſoluto, & reſpectu ad objectum intrinſecè conſtituta; veſtis eſt in prædic. habitus, & tamen eſt quid artificiale; quod etiam patet in omnibus concretis accidentium. Tandem oratio eſt quid complexum, & eſt in prædicamento quantitatis.

Reſp. prædicamentum conſtitui ex generibus, & ſpeciebus materialiter, non formaliter, ideſt ex rebus ipſis, quæ dicuntur genera, & ſpecies, non ex ipſa generitate, & ſpecieitate; undè *Quod* ponitur in prædic. eſt res, *Quo* ponitur eſt intentio, quia non ponuntur res in prædicam. niſi ut ſubſtant conceptibus rationis. Ad 2. argum. urgere contra Thomiſtas negantes diſtinctionem ex natura rei inter gradus prædicamentales, ac proindè etiam propritatem, & poſterioritatem ex naturæ rei, non autem contra nos, qui utrumque admittimus. Ad 3. patebit ex dicendis in propriis locis; nam quantitas diſcreta non eſt vera ſpecies; ſcientia eſt una qualitatis ſpecies, ut dicit unum per ſe habitum, non ut dicit illam aggregationem, ut explicabimus diſp. 12. & quamvis dicat reſpectum realiter identificatum ad objectum, non ob id eſt ens per accidens, quia non ponimus illum de eſſentia ſcientiæ; veſtis ponitur in prædicam. habitus tamquam materiale, & fundamentum habitionis paſſivę, quę eſt formalitas habitus; & concreta accidentium ponuntur in prædicam. non ut ſignificant ex equo ſubjectum, & formam, ut in ſeq. art. dicemus. Tandem oratio non eſt vera quantitatis ſpecies, ut ſuo loco videbimus.

27 Secundò, contra 4. & 5. conditionem. Tum quia accidentia in abſtracto ſua prædicamenta conſtituunt, & tamen abſtracta ſignificant per modum partis. Tum 2. partes phyſicæ eſſentiales habent ſua genera, ſpecies, & differentias, unde multis in locis ſubſtantiæ vocantur ab Ariſt. poſſunt concipi ut abſtractæ, & concretæ in ſuis inferioribus, & habent omnes paſſiones ſubſtantiæ, ergo per ſe ſunt in prædicamento. Tum 3. genus, & differentia, quomodocumque ſumantur, ſemper ſunt entia incompleta, ergo ſi genus eſt per ſe in prædicamento, omnes aliæ partes debent reponi. Tum 4. ex 1. Top. c. 7. omnia prædicata dialectica in prædicamentis reperiuntur ſed dialectica diſputat de entibus completis, & incompletis, ergo &c. Tum 5. totum non eſt ſine partibus, ergo ſi totum eſt per ſe in prædicamento, partes non poſſunt excludi. Tandem contra quintum Chriſtus eſt in prædicamento ſubſtantiæ, & tamen habet eſſentiam infinitè perfectam, & ſi daretur linea infinita, adhuc eſſet in prædicamento quantitatis ex d. 8. qu. 3. ergo finitas non eſt neceſſaria conditio.

Reſp. ad 1. patebit ex ſeq. art. Ad 2. d. ſeq. q. 1. art. 1. dicemus poſſe quoque ordinari aliquam ſeriem prædicamentalem ex iſtis entibus incompletis ad inſtar prædicamentorum entium completorum, quæ modo ſunt in uſu, non tamen ſequitur debere in his directè reponi. Ad 3. quamvis ſint entia incompleta, ſecundùm rem, ſunt tamen completa ſecundùm modum in ratione habentis, quod ſufficit, ut poſſint de inferioribus prædicari, & cum genus etiam ſit potens ſuſcipere prædicationem ſuperiorum graduum eſſentialem, erit directè in genere. Dices, genus ſupremum ſolùm de inferioribus per modum totius prædicatur, non autem ſuſcipit prædicationem gradus ſuperioris, cùm non adſit, ergo differentia, quia eſſentialiter de inferioribus prædicatur, quamvis non recipiat prædicationes ſuperiorum, debet eſſe directè in genere. Reſp. neg. paritatem, quia genus ſupremum ſaltem poteſt recipere prædicationem eſſentialem entis tranſcendentis, quod non habet differentia, quia non eſt formaliter ens; tum quia non prædicatur per modum per ſe ſtãtis, & ſi velis eum Ovied. Hurt. ad eſſe per ſe, & directè in genere ſufficere poſſe de altero eſſentialiter prædicari, & conſequenter differentiam; quamvis à latere, dici tamen per ſe in genere, eſt quæſtio de nomine. Ad 4. verum eſt aſſumptum, ſive directè, ſive indirectè, vel reductivè. Ad 5. ſolum probat partes pertiuere ad idem prædicamentum indirectè, vel reductivè, quatenus ſunt ratione totius in prædicamento. Ad 6. Chriſtum eſſe in prædicamento ratione naturæ humanæ,

manæ, non divinæ ut disp. seq. quæst. 1. dicemus; deinde negatur paritas de linea infinita, & de infinito in essentia, quia linea esset dumtaxat infinita secundùm quid, simpliciter tamen esset limitatæ, & finitæ naturæ.

28 Tandem contra 6. arg. Tum quia prædicamentum est coordinatio plurium prædicabilium secundùm sub, & supra, individuum non est hujusmodi. Tum 2. Porph. claudit prædicamenta genere summo, & specie infima, & ad individua descendere prohibet, quia sunt infinita juxta præceptum Platonis. Tum 3. individua ad scientiam per se non spectant, ergo ad prædicamenta per se non spectabunt, quæ sunt pars præcipua logicæ, & ad scientiam ordinantur. Tum 4. individuum non est univocum, quia non est de pluribus secundùm idem nomen, & rationem, ergo non est per se in prædicamento, quia hæc est una principalis conditio. Tandem individua sunt entia per accidens, quia constant ex rebus diversis ordinis, ut patet ex secunda definitione Porph. *Individuum est, cujus collectio proprietatum, quæ in uno est, in alio non potest reperiri.*

Resp. ad 1. prædicamentum est coordinatio non solùm prædicabilium, sed etiam subiicibilium, de quorum numero est individuum. Ad 2. immò debere claudi genere summo, & individuo, sicut enim apex ponitur prædicatum, de quo nilaliud dicitur in recta linea, ita basis debet poni subjectum, cui nil aliud subiicitur, ut Scot. docet in 2. cit. Porph. ita fecit, quia enumerare solum curavit prædicata essentialia; & Plato individua in prædicam. recensere vetabat, quatenus infinita sunt, non quatenus individua, quo etiam sensu non est necesse species in prædicamento recensere singulas numerando, vel Porph. tantum voluit divisionem, quæ fit per differentias, non progredi ultra speciem. Ad 3. sicut pertinent ad prædicamentum ut subjecta participantia omnes gradus superiores, ita ad seriem prædicamentalem spectant velut id, ex quo ut ex fundamento ædificium prædicamenti construitur; nec est necesse, quæcunque in prædicamento ponuntur, immediatè ad scientiam pertinere. Ad 4. illam solum esse conditionem eorum, quæ ponuntur in prædicamento ut gradus prædicabiles & communes, non individui, quod solùm ponitur ut subiicibile. Ad 5. ratio individui non consistit in illis proprietatibus extrinsecis, sed solùm includit naturam, & differentiam individualem; definitio Porph. est quædam notificatio individui à posteriori.

ARTICULUS II.

Constructio prædicamenti in terminis abstractis, vel concretis determinatur.

29 DIcimus in prædicamento substantiæ naturas disponi debere in concreto: in prædicamentis verò accidentium in rigore reponi debere in abstracto non ultimata abstractione, sed media, quamvis etiam in concreto possent collocari. Et quidem de substantiali prædicamento docet ipsemet usus, videmus enim in eo genera, & species disponi nominibus concretis substantia, corpus, vivens, animal, homo; & ratio est, quia res non disponuntur in prædicam. nisi quatenus gradus superior potest essentialiter dici de inferiori, & inferior talem prædicationem suscipere, at in abstracto fieri nequeunt tales prædicationes, non enim dicimus humanitas est animalitas, quia naturæ sic significatæ habent rationem partis, & entis incompleti, at in concreto habent rationem entis completi, & totalis, ut diximus disp. præced. quæst. 1. art. 4. & ex professo agemus disp. 10. quæst. 3. nam cum natura substantialis nata sit esse in supposito, in quo suum habet complementum, scilicet subsistentiam, statimac à supposito abstrahitur, habet rationem partis, & formæ metaphysicæ.

30 Secundò quod accidentia debeant in media abstractione reponi, manifestè fiet ex dicendis disp. 10. cit. nam abstracta media abstractione sunt termini illi, qui à subjecto abstrahunt, quod in concreto concernunt, sed non ab inferioribus, ut albedo abstrahit à ligno, per album connotato, sed non ab hac, vel illa albedine, ultima verò abstractione abstractum est, quod etiam ab individuis præscindit, ut albedineitas, debent igitur accidentium prædicamenta in terminis media abstractione abstractis disponi, ut docet Scot. quæst. 13. Univ. post. resp. ad 2. princ. & quæst. 11. prædicam. post. resp. ad 3. & probatur Auth. Arist. qui multa prædicamenta accidentium ita disposuit, species enim quantitatis, & qualitatis sub nomine abstracto refert, lineam, superficiem, scientiam, ægritudinem, &c. Tum quia prædicamentum est coordinatio plurium in tali statu, quod superiora possint prædicari per modum generis, vel species, sed termini accidentales media abstractione abstracti adhuc permanent in tali statu, significant enim formas accidentales per modum per se existentis, & completæ naturæ, quod non convenit terminis ultimatè abstractis, nam ut sic significant formas ut incompletas, & per modum partis, cum ab omni habitudine in ratione habentis præscindant. Immò quia coordinatio prædicamenti est ordo quidam essentialis inter prædicata superiora, & inferiora, & per accidens se habet ordo ad extraneum, potius prædicamenta accidentium disponi debent in terminis abstractis, quibus præscinditur à quolibet ordine ad extraneum subjectum, & ordo essentialis inter superiora, & inferiora denotatur, quàm in concretis, quę ordinem dicunt ad subjectum.

31 Tertio tandem non excludimus omnino concreta abistis prædicamentis, nam Scotus cit. quamvis simpliciter loquendo dicat abstracta accidentium ordinari in prædicamentis, addit tamen etiam concreta posse per se ordinari sicut superius, & inferius, non quidem concretum sub abstracto, ut album sub qualitate, sed concretum inferius sub concreto superiori, ut album sub quali, vult itaque prædicamentum accidentium vel totum in abstracto, vel totum in concreto posse rectè constitui: hinc Arist. cap. ult. de antep. omnia accidentium prædicamenta in concreto recensuit, & in prædicam. qualit. etiam de ipsa egit sub nomine concreto. Tum quia si quid obstaret, aut esset, quia concretum est ens per accidens, ut universaliter Arist. dixit de quocunque concreto accidentali 7. Met. 2. aut quia non potest per se subiici, & prædicari; sed primum non obstat, quia licèt sumendo concretum accidentale pro aggregato ex equo, ex subjecto, & forma, quomodo de illo loquebatur Arist. cit. non possit definiri, nec poni in prædicam. ut notat Scot. quæst. 15. Uni. ad 2. tamen formaliter, ut dicit formam, & pro connotato subjectum, non est ens per accidens; ut sæpè dictum est. Neque per se unita accidentis excluditur per actualem dependentiam ad subjectum, quia subjectum non pertinet ad intellectum ejus ut pars, sed ut terminus talis dependentię, ut Scot. docet 4. d. 1. q. 2. A. & q. 8. Univ. in fine: cum ergo termini sint in prædicam. ratione suorum significatorum formalium, non materialium, ut notat Tatar. qu. procem. ad prædicam. dub. 2. album erit formaliter in prædicamento qualitatis. Neque etiam impedimentum oriri potest ex 2. cap. quia etiam in concretis accidentalibus dantur prædicationes per se superioris de inferiori, ut album est coloratum, album est quale, ut Scot. docet qu. 1. Univ. ubi etiam notat à talibus concretis ad abstracta tenere conseq. ut album est quale, ergo albedo est qualitas; unde 1. Top. cap. ult. ait Arist. album continet sub colorato, tanquam speciem sub genere.

32 Contra argum. primò, quod non possint in abstracto disponi; Tum quia ut sic se habent per modum partis, ut sunt abstracta substantialia, pars verò non potest de toto prædicari. Tum 2. accidentia debent poni in prædicam. eo modo, quo de substantia prædicantur, quia prædicamenta accidentium distinguuntur per ordinem ad substantiam, ut diximus, sed prædicantur de substantia in concreto, non in abstracto, ergo &c. Tum 3. formę quorundam prædicamentorum scilicet Ubi, Situs, Quando, & Habere, si abstractè sumantur, includuntur in aliis prædicamentis, nempè locus, & tempus in prædicam. quantitatis, vestis in prædicam. substantia, ergo hæc saltem necesse est constituere in concreto. Tum 4. modus inhęrentię, quo forma accidentalis inest subjecto, pertinet ad idem prædicam. sui accidentis, at hic modus significatur per nomen concretum, quod concernit subjectum non per abstractum, quod à subjecto præscindit. Tum 5. sicut se habet subsistentia ad naturas substantiales; ita inhęrentia ad accidentales, sed substantiales quamvis sint magis entia, & perfectiora, nihilominus ut abstrahunt à substantia, sunt entia incompleta, multo magis accidentales, ut abstrahunt ab inhęrentia: maj. patet, quia sicut natura substantialis completur ultimatè per subsistentiam, ita accidentalis per inhęrentiam. Tandem connaturalius est accidenti esse in subjecto, quàm ab illo prescindere, ergo saltim rectius prędicamenta accidentium disponuntur per concreta, quę non solum ordinem ad inferiora, sed etiam ad subjecta significant, quam per abstracta, quę à subjecto prescindunt.

33 Resp. ad 1. accidens ultimatè abstractum esse quid incompletum, non media abstractione abstractum, quòd licèt in re sit pars concreti ad subjectum, habet tamen modum significandi totius, quia est concretum ad singulare, nec prescindit ab ordine in ratione habentis, ut sæpè dictum est, non sic abstracta substantialia, quę licet dicant ordinem ad propria individua, unde hæc est vera, hęc humanitas est humanitas, hęc animalitas est animalitas, non tamen ista, humanitas est animalitas, nam animalitas totaliter prescindit à speciebus. Ad 2. neg. maj. quia licèt divisio prędicamentorum accidentium facta sit juxta diversum ordinem, quem dicunt ad substantiam, coordinatio tamen eorum in suis prædicamentis non est facta, quatenus prędicantur de substantia in quale accidentale, sed quatenus prędicantur in quid de suis inferioribus: tum quia licèt accidentia in abstracto non afficiant actualiter substantiam, afficiunt tamen aptitudinaliter, immò etiam in aliquo sensu actualiter, dicimus enim, quòd corpus habet quantitatem, habet albedinem, similiter quantitas se extendit subjectum, qualitas afficit, & Ad 3. neg. assumptum, quia illa etiam quatuor prędicamenta in abstracto sumpta sunt diversa à prędicamento quantitatis, & substantiæ, cum præseferant varios respectus extrinsecùs advenientes, ut infra in suis locis videbitur. Ad 4. neg. maj. universaliter, quia inhęrentia, quando est realiter ab accidente distincta, est in prædicam. habitus, ut ibi dicemus, & solum denominativè vagatur per illa prædicamenta; ut docet Scot. 4. d. 12. qu. 1. negatur etiam min. quia utroque modo significatur, vocatur enim prędicamentum habitus, & habere. Ad 5. negatur paritas, quia essentialior est habitudo naturę substantialis ad proprium suppositum, quod est ejusdem prædicamenti, quàm accidentis ad subjectum, quod est ipsi extraneum, quare statimac natura substantialis à supposito præscindit, censetur incompletum ens, saltim in modo significandi, non sic accidens, quia adhuc retinet habitudinem ad inferiora; neque in hoc attendi debet major, vel minor perfectio in entitate, nam adhuc humanitas ut quid incompletum est perfectior accidente in concreto, quod habet modum completi entis, respicitur enim ad modum significandi, non ad rem significatam. Ad 6. patet ex dictis, de ratione enim prædicamenti est prædicatio, & subjecto essentialis, & quidditativa, non accidentalis, & qualitativa;

litativa; aliter prædicamentum accidentis non deberet constitui et generibus, & speciebus accidentis inter se ordinatis secundùm sub. & supra, sed ex accidente, & subjecto, inter quæ cadit prædicatio accidentalis.

34 Secundò argum. contra dispositionem in terminis concretis. Tum quia Scot. ipse quæst. 15. Univ. ait, concreta accidentalia non esse in genere, nisi reductivè simpliciter loquendo. Tum 2. Arist. 3. Top. cap. 1. ait, justitiam, non justum esse in prædicam. Tum 3. concreta non possunt esse genera, & species, quia eo solum possunt genera, vel species denominari, quæ significant naturam per se stantem, & non alteri adjacentem, aliter prædicarentur in quale, non in quid, accidentia verò in concreto, significant naturam non per se stantem, hinc Arist. 2. Top. cap. 2. ait coloratum non dici de albo tanquam genus, sed denominativè.

Resp. ad 1. & 2. vel loqui Scotum, & Aristot. de concreto pro aggregato, vel quia non est in prædicamento, nisi ratione formæ significativæ, & quia coordinatio concretorum pendet à coordinatione formarum, sicut universaliter verum est denominativa pendere à formis denominantibus. Ad 3. dicimus probare solùm in rigore debere ista prædicamenta in abstracto constitui, adhuc tamen etiam in concreto possunt constitui, nam concretum, licet ut respicit subjectum, habeat rationem qualis, attamen ut respicit inferiora ratione formæ, quam formaliter importat, habet rationem quid, nec ut adjacens prædicatur de inferioribus, sed ut essentialiter inclusum. Aristot. autem sumpsit album, non pro formali, sed pro materiali, & subjecto, quomodo coloratum denominativè dicitur de illo. Declaratur amplius hæc solutio, quia album, & nigrum, si considerantur ut talia formaliter, non verò prout connotant subjectum, coloratum prædicari potest de ipsis per modum generis, & speciei, interroganti namque quid sit album, vel nigrum sic sumpta, benè respondetur, quod est coloratum, unde licèt sit concretum adjectivum: attamen non prædicatur per modum adjacentis, nisi respectu subjectorum, de quibus accidentaliter prædicatur, respectu verò inferiorum prædicatur essentialiter, ac per modum per se stantis; licèt connaturalior modus concretorum adjectivorum sit prædicari per modum adjacentis.

QUÆSTIO IV.

De divisionibus, & regulis anteprædicam.

35 POst definitiones univocorum, æquivocorum, & denominativorum, quas disp. 2. explicavimus, subdidit Arist. in Anteprædic. duas divisiones, & duas regulas, de quibus erit sermo in hac quæstione.

Prima divisio est eorum, quæ dicuntur, nam alia dicuntur cum complexione, ut homo albus, alia sine complexione, ut homo equus, & valet hæc regula ad dignoscendam conditionem eorum, quæ in prædicamento reponi debent, quæ est incomplexio, ut diximus quæst. præced. art. 1. ac proinde Aristot. incomplexa postea dividit in decem prædicamenta. Ex quo deducitur, hanc divisionem principaliter esse rerum, seu conceptuum objectivorum, & minus principaliter vocum, quatenus per eas significantur res, & conceptus, nam scientia prædicamentorum non est de vocibus; quapropter *ly dicuntur* in præfata divisione idem sonat, quod concipiuntur, ut etiam dicebamus in definitionibus univocorum, & æquivocorum; atque ita sensus divisionis erit. Rerum aliæ significantur conceptibus complexis, aliæ incomplexis; & licèt complexio, & incomplexio sint passiones vocum, conveniunt tamen primò conceptibus, & complexio, aut incomplexio vocum, attenditur propriè ex complexione, aut incomplexione conceptuum, itaut illa vox incomplexa censeri debeat, cui unus tantum correspondet conceptus, complexa verò, cui plures, ut determinavimus in 1. part. inst. tr. 1. cap. 3.

36 Secunda divisio est eorum, quæ sunt, quod alia de subjecto dicuntur, & in subjecto non sunt, ut substantiæ universales, homo animal, alia in subjecto sunt, sed de subjecto nullo dicuntur ut accidentia particularia, hæc albedo; alia dicuntur de subjecto, & sunt in subjecto, ut accidentia universalia, color, albedo; alia denique nec sunt in subjecto, nec dicuntur de subjecto, ut singularia substantiæ, Petrus, Sortes; in qua divisione solum est advertendum esse in subjecto, & dici de subjecto diversimodè sumi ab Arist. nam esse in subjecto accipit pro vera, & realì inhæsione in eo, quomodo accidentibus convenit, nam licet forma substantialis sit in materia ut in subjecto, non tamen inhæsivè, ut docet Scotus quol. 9. A. sed per veram informationem, nam inhærere dicit informationem non per se, hoc est, quod inhærens, cum non sit actus simpliciter, sed secundum quid, non facit unum per se cum subjecto, sed per accidens; at forma substantialis est actus simpliciter, & cum materia facit unum per se, & ideò non dicitur esse in subjecto per inhærentiam. Dici verò de subjecto sumitur, ut significat prædicari de aliquo ut de inferiori quidditativè. Valet hæc divisio nedum ad dignoscendum discrimen eorum, quæ in prædicamento substantiæ reperiuntur, ab his, quæ ponuntur in prædicamento accidentis, sed etiam ad cognoscendam constitutionem prædicamenti tam substantiæ, quàm accidentium, quia illud constituitur ex substantiis universalibus, & particularibus, & similiter ista ex accidentibus universalibus, & particularibus, nec aliud dicendum occurrit de his divisionibus.

37 Prima regula anteprædicamentalis est. Quando alterum de altero prædicatur, ut de subjecto, hoc est, ut de quidditativè inferiori, quæcunque de prædicato dicuntur, etiam de subjecto dici necesse est; nam si homo essentialiter includitur in Petro, etiam essentia hominis in eo includetur, ergo si homo essentialiter est animal, etiam Petrus essentialiter erit animal. Valet ista regula ad cognoscendum ordinem eorum, quæ ponuntur in prædicamento, nam quæ in recta linea ponuntur, debent esse essentialiter subordinata, itaut superiora in inferioribus includantur, & de illis quidditativè dicantur. Ex his deducitur regulam valere, & tradi solum de prædicatis essentialibus, ut 1. part. inst. tract. 1. cap. 8. diximus, quia talia sunt superiora respectu inferiorum in linea prædicamentali; & his quidem, quæ prædicato competunt, ut supponit absolutè, non autem ut supponit simpliciter, vel quæ differentiam ponant inter prædicatum ipsum, & subjectum, etsi prædicationes in secundis intentionibus fiunt per actum signatum, non utique exerceri debebunt, nisi in primis, ut sæpius diximus; quæ omnia colliguntur ex Scoto quæst. 9. prædicam. & quibus observatis solvuntur omnia argumenta, quæ contra hanc regulam fieri solent, quo autem sensu possit extendi quoque ad prædicata accidentalia ibid. explicatum est.

38 Secunda regula; Diversorum generum, & non subalternatim positorum diversæ sunt species, & differentiæ, vel ut alii legunt, diversæ sunt specie differentiæ; ut animalis, & scientiæ, subalternorum verò nihil prohibet easdem esse differentias, nam superiora de inferioribus dicuntur. Valet hæc regula ad cognoscendum ordinem eorum, quæ ponuntur in distinctis prædicamentis, diversa enim prædicamenta diversas habent species, & differentias. Circa hanc regulam primo dubitari solet, quid intelligatur per genera subalternatim, & non subalternatim posita, genera enim alia sunt, quæ in nullo superiori genere conveniunt, ut sunt illa diversorum prædicamentorum, alia, quæ sunt sub aliquo genere, inter se verò se habent, ut disparata, ut animal, & planta, quæ dicuntur subalterna, quatenus in uno tertio conveniunt, scilicet in corpore, & in vivente, quædam tandem dicuntur subalterna propriissimè, quia unum sub altero continetur, ut animal, & vivens.

Soto, & Complut. hic explicant genera subalterna esse, quorum unum sub alio continetur, non subalterna, quorum unum non continet aliud, sive sub tertio communi continea tur, sive in diversis sint prædicamentis; favet Scot. quæst. 10. prædicam. fundamentum sumitur ex ipso contextu, nam explicans Arist. quæ sint genera subalterna, adducit exempla de superioribus respectu inferiorum. Tum quia hoc clarè habetur in vocsione Argyrop. quæ est omnibus castigatior, *Quando genera diversa sunt, neque unum ab altero continetur, eorum etiam differentiæ specie differunt; eorum autem generum, quorum unum sub altero continetur, nihil prohibet easdem differentias esse*, idem habet 1. Top. cap. 13. ibi à pesitione generum, ubi explicans Aristot. genera subalterna, & non subalterna, in hoc sensu tradit hanc eandem regulam, & doctrinam.

39 Communis opinio, quam tradidit Tatar. in summ. in exposit. hujus regulæ, per genera subalterna intelligit ea, quorum unum sub altero continetur, vel ambo sub tertio, non subalterna verò, quæ in nullo conveniunt; Fundatur in hoc, quòd exemplificans Arist. de generibus non subalternis mentionem fecit, de his, quæ prædicamento differunt, ut animal, & scientia; tum quia 6. Top. cap. 2. loc. 41. quæ sub tertio continentur, subalterna vocat, de quibus docet, non implicare habere differentiam communem, ergo cum hìc ait genera subalterna habere easdem specie differentias, etiam de contentis sub tertio intellexit.

Attamen quia regula ista de generibus sub tertio communi contentis intellecta in uno sensu est vera, in altero falsa, ut videbimus, utramque expositionem possumus admittere, & quod per subalterna genera intelligantur, quæ sub tertio continentur quoad illas differentias, quas possunt habere communes; & quòd per non subalterna accipiat, quorum unum non est sub altero, sive sint sub tertio, sive non, explicando regu'am in generibus sub tertio contentis quo ad illas differentias, quasnequeunt in communi possidere; eò vel maximè, quod in textu utraque expositio fundamentum habet, ut vidimus; quapropter explorare debemus, quam veritatem habeat hæc regula, præcipuè in generibus sub uno tertio contentis, de quibus est major difficultas; non quidem de constitutivis illius generis communis, hæ namque omnibus inferioribus conveniunt, ut differentiæ constitutivæ viventis conveniunt animali, & plantæ, sed de divisivis an scilicet differentiæ divisivæ generis communis convenire possint indifferenter generibus contentis sub illo communi.

40 Prima opinio est affirmativa, sed Authores istius opinionis divisi sunt; aliqui enim indifferenter de qualibet differentia loquuntur, eo quia putant nullas esse differentias proprias unius speciei constitutivas, & unius generis divisivas, sed quamlibet communiorem esse specie, & solum adæquari cum illa, quatenus est alteri conjuncta differentiæ, ex qua combinatione resultat adæquatum constitutivum speciei; ac proindè admittunt eandem differentiam pluribus generibus posse advenire, illaque dividere; ita Averſa quæst. 13. Logic. sect. 1. Blanc. disp. 3. univers. cap. de differ. sect. 8. qui alios citat. Aliqui distinguunt, quòd genera alia sunt adęquata, & ista non possunt habere communes species, alia inadęquata, de quibus concedunt in una specie reperiri posse, in qua descendant per differentias inadęquatas; undè licèt hæc opinio non videatur concedere genera disparata habere communes differentias, admittit tamen continere sub se communem speciem, quam inadęquatè con-

constituunt, de quibus non erit verum dicere, quòd generum ad invicem non subordinatorum diversæ sint species; ita Arriag. disp.8. Log. sect.1. sub sect.2. Alii distinguunt de differentiis, & generibus, nam quædam differentiæ sunt universales, quæ totam lineam prædicamentalem dividunt, ut corporeum, & incorporeum in prædicam. substantiæ, & genera ab illis constituta dicuntur universalia, quia totaliter lineam prædicamentalem ampleduntur, ut corpus, & spiritus, & de istis verum est, quòd non habent differentias divisivas superioris generis communes, quia tales sunt illæ universales formaliter oppositæ, quæ nequeunt in eodem reperiri; aliæ sunt differentiæ particulares, particulare genus dividentes, & de istis verum est posse pluribus generibus inferioribus convenire, respectu quorum non se habebunt ut differentiæ adæquatè constitutivæ, has enim asserunt non posse esse communes, sed inadæquatè, & non ultimatè, ita Ruv. hic, & Amic. afferunt exemplum de quantitate, quæ primo dividitur in permanentem, & successivam, quæ genera habent communes differentias, scilicet continui, & discreti, quæ sunt etiam divisivæ quantitatis in communi, nam datur quantitas permanens continua, vel discreta, & quantitas successiva continua, vel discreta, confetit Ponc. disp.7. num.46.

Secunda opinio asserit, quodlibet genus habere proprias differentias divisivas, itaut una differentia sit unius tantum generis divisiva, & unius speciei constitutiva, ita Doctor quæst.10. prædicam. quæst.27. Univ. & 2. Post. quæst.58. & aliis in locis infra cit. estque apud Antiquos communis, quam ex Recentioribus sequuntur Morisf. disp.3. Log. quæst.6. Complut. hic, Pasq. tom.1. Met. disp.61. 67. & 68. Pro cujus resolut.

41 Dicimus primò, genera diversorum prædicamentorum nullam habere communem differentiam constitutivam, aut divisivam, neque communes species; ita Scot. cit. & 2. disp.3. quæst.4. D. Probatur; quia prædicamenta sunt impermixta, itaut unum essentialiter non participat naturam alterius, ergo quæ sub ipsis continentur, nullam habebunt differentiam communem, nec constitutivam, nec divisivam; supponimus enim nunc decem genera non habere supra se aliud genus, nam si velimus loqui in sententia admittente unum, vel pauciora, quàm decem prædicamenta, sic de illis idem judicium faciendum est, ac de generibus sub communi tertio constitutis, de quibus in seq. concl. ex quo patet alia pars de speciebus, nam species nonnisi ex genere, & differentia coalescunt, ergo ex diversis generibus, differentiis diversæ quoque species constituuntur.

42 Dicimus 2. genera inter se subordinata communes habent omnes differentias superiorum generum constitutivas, quod etiam est verum de generibus sub communi tertio contentis; quia conveniunt in differentia illius tertii constitutiva; est communis cum Arist. hic, & patet, nam animal includit omne differentias, scilicet corporeum, quæ est constitutiva corporis, animatum, quæ est constitutiva viventis, & sensibile, quæ est propria ipsius animalis; similiter animal, & planta habent differentias constitutivas corporis, & viventis, & sequitur ex prima regula *Quando alterum de altero prædicatur*, &c. hinc cum dicimus horum generum easdem esse differentias constitutivas, nil aliud significatur quam rationem generis superioris inveniri in inferioribus, non verò differentiam constitutivam generis superioris esse ultimatè constitutivam generis inferioris, hoc enim est impossibile. Sequitur etiam genera inter se subalterna participare aliquas divisivas superiorum, nam animal ex divisivis substantiæ habet corporeum, ex divisivis corporis habet animatum, ex divisivis viventis habet sensibile, quod etiam est afferendum de aliis sub tertio contentis, quæ habent communes differentias divisivas, quæ genera constituunt in illis inclusa, præterquam divisivas immediati generis superioris, v. g. animal, & planta habent communes differentias divisivas substantiæ, & corporis, puta corporeum, & animatum, non tamen habent communes differentias divisivas viventis, ut est, sensibile, & vegetabile, ut mox dicemus.

43 Dicimus 3. nulla differentia divisiva unius generis potest esse divisiva alterius generis, sed quælibet determinatum sibi genus vindicat, ita Scot. cit. quam probat quæst.10. præd. si eadem differentia, sive ultima, sive non ultima adveniret pluribus generibus, sequeretur idem specie, vel genere inferiori esse in diversis generibus non subalternis, quod implicat, quidem specie, vel genere inferiori habet unam essentiam, genera autem non subalterna, sed disparata, etiam ejusdem prædicamenti, non faciunt unam essentiam, ut patet de animali, & planta; sequela probatur, quorum est una differentia, una est entitas specifica, nam unitas specifica nonnisi à differentia potest provenire, in casu una esset differentia. Dices ad esse diversitatem generum, ideo constituta non esse ejusdem speciei. Contra, genera sunt rationes conveniendi in speciebus, differentiæ sunt rationes disconveniendi, hinc genus dicitur à differentia contrahi, esse magis universale, differentia minus universalis; unde per differentiam magis accedit ad esse individuale, eo quia ejus communitas per differentiam restringitur; qua ratione dicitur genus in quid prædicari, differentia in quale, & per modum adjacentis; ergo ab illis generibus non poterit provenire differentia specifica; immò si hoc asseratur, potius illa differentia se haberet ut genus, quia omnia generis attributa illi competerent, genera verò se haberent ut differentiæ.

Respondet Aversa cit. & sect.3. nullum esse inconveniens idem habere modo rationem generis, modò rationem differentiæ, modò concipi ut communius, modò ut minus commune, quia genus, & differentia non sunt quædam entitates ex natura rei distinctæ, sed tantum virtualiter, undè ad libitum poterit intellectus nostrer formare diversos conceptus secundùm diversas assimilationes, vel disconvenientias, quas habet eadem specifica natura respectu diversorum.

44 Contra istam responsionem sunt argumenta probantia distinctionem formalem actualem inter gradus metaphysicos. Tum quia admissa fundamentali distinctione, adhuc est falsa, nam distinctio rationis ratiocinatæ per hoc differt à distinctione rationis ratiocinantis, quod illa non ad libitum nostri intellectus potest tribuireibus, & inter aliqua concipi, sed necessitatur intellectus ad tales vel tales conceptus formandos ex fundamento reperto in re, non sic evenit in distinctione rationis ratiocinantis: cùm ergo per Adversarios gradus metaphysici distinguantur ratione cum fundamento in re, necessario concipi debent determinato modo, & non ad libitum intellectus nostri. Tum quia ex 7. Met.42. & 43. definitio dicitur per se una, quia una pars ejus est per se actus, altera per se potentia, sed si ex nostro capite una pars dicitur actualis, altera potentialis; & non, quia sic exigitur à parte rei, nulla esset per se actus, vel per se potentia, sed quælibet esset per accidens actus, vel per accidens potentia, quia non ex se ipsis, sed quoniam sic à nobis concipiuntur. Tum quia ut arguit Doctor. quol.1. P. qualis ordo per se realis esset inter aliqua, si essent realiter distincta, talis per se ordo est inter illa, correspondens illi distinctioni, quam habent, puta rationis, si distinguantur ratione; sed si genus, & differentia essent à parte rei distincta, necessario prior esset ratio generis, & universalior, ratio verò differentiæ posterior, & minus universalis, & hoc ex propriis rationibus formalibus ipsorum; ergo & si ratione ponatur distincta, semper ratio generis debet concipi, ut prior, & communior, non autem ad libitum nostrum; maj. patet, nam ideo conceptus divinæ essentiæ concipitur ut prior, quam sapientia divina (quæ per Adversarios ratione distinguuntur) quia ubi ista realiter distinguuntur, ut in creatis, essentia est prior, quàm sapientia, & quælibet alia attributalis ratio.

Aliter respond. assumptum valere de differentiis constitutivis ultimatè specierum, non de divisivis communibus. Contra quælibet differentia habet, ut sit divisiva generis, & constitutiva speciei, si est ultima, speciei infimæ, si non ultima, speciei subalternæ, ut seq. concl. dicemus, ergo quælibet necessario erit minus communis, quàm genus, & non poterit nisi uni subalterno generi convenire, non enim datur differentia aliqua, quæ sit divisiva generis, quin etiam aliquam speciem constituat: hoc enim est dividere genus, scilicet facere, ut id, quod erat pluribus commune essentialiter, conveniat cum illo addito uni tantum.

45 Resp. Ruvius, differentiam divisivam cum genere constituere propriam speciem adæquatè, cum hoc tamen stat, quod inadæquatè constituat illa genera inferiora, quibus convenit, ut successio adveniens quantitatiadæquatè constituit speciem quantitatis successivæ, & quia est communis continuæ, & discretæ, ideo constituit illas inadæquatè, adæquatè tamen constituuntur à differentiis propriis ultimis.

Contra: vel illa species intermedia adæquatè constituta per differentiam divisivam, qualis assignatur quantitas successiva, verò se habet ut quid commune potentiale ad quantitatem continuam, & discretam, per continuitatem, & discretionem divisibile, & contrahibile ad illas species, ut ad inferiora, & in hoc sensu non disputamus, quia esset dicere genera inferiora habere supra se genus, à quo inadæquatè constituuntur, quod est verum, vel non se habet ut genus superius, sed potius ut differentia constituens inadæquatè ex se motum, qui est species quantitatis continuè successivè, itaut simul cum continuitate dividat quantitatem in communi, & constituat simul cum illa motum, & in hoc sensu coincidit cum illa opinione ponente differentiam ultimam non esse unam simplicem differentiam, sed ex pluribus combinatam, quam opinionem ipse Ruvius confutat, & nos concl. seq. nam continuitas hoc modo non posset esse adequatè constitutiva motus, si ex æquo concurrit successio ad contractionem quantitatis in communi, & constitutionem motus, itaut una sine altera non sufficiat. Tandem principaliter conf. quia sicut in physicis in sententia ipsorum admittentium plures materias diversæ rationis in cœlestibus, & sublunaribus, non potest materia cœlestis informari forma sublunari, nec sublunaris materia forma aliqua cœlesti propter ordinem intrinsecum, quem adinvicem dicunt, ita quia genus se habet ut materia metaphysica, & differentia ut forma metaphysica, & unum genus est alterius rationis ab altero, non poterit dividi, & actuari per differentiam alterius generis, sed quodlibet petit propriam differentiam, & hęc proprium genus.

46 Dicimus 4. quamlibet speciem tam infimam, quàm subalternam non constitui in proprio esse per plurium differentiarum combinationem, & unionem, quarum singulæ aliis speciebus sint communes, sed simul sumptę nonnisi in specie, quam constituunt, inveniantur; sed constitui determinata differentia simplici, quę ita sit propria illius speciei, ut non sit alterius, sed cum ipsa adęquetur, & convertatur, constitui quoque determinato & certo genere proximo, quod unum erit, non plura; est Scoti cit. & in 4. d.11. quęst.3. CC. ubi docet rerum differentias simplices esse, & in 1. d.11. quęst.2. C. vult hominem per rationalitatem non solum ab his distingui, quę sub eodem genere proximo continentur, sed etiam à lapide, licèt non adęquate, & clarè d.8. q.3. in fine. Prima pars de differentia prob. ex 7. Met.43. ubi docens artem construendæ definitionis

nitionis ait, tandem dividendo genera deveniri ad ultimas differentias, & indivisibiles. Tum quia quælibet illarum differentiarum, ex quibus combinatio illa coalescit, non est determinata ad hanc speciem, cum quælibet ponatur excedens, ergo neque conjunctæ poterunt dici ad hanc speciem determinatæ, Prob. conseq; per istam combinationem differentiæ illæ non amittunt proprias entitates, quarum quælibet ponitur indeterminata, nec per istam combinationem aliquo de novo advenit, nisi unio, quæ est respectus quidam non habens vim determinandi, sicut si plura genera disparata simul unirentur, ex ista unione non resultaret aliquod determinatum, sed essent adhuc plura indeterminata unica, eo quia talia sunt inter se, ergo in combinatione differentiarum debet assignari necessariò aliqua determinata differentia, qua constituatur species, & hæc erit convertibilis cum ipsa, ut evenit in combinatione generis, & differentiæ; ex qua ideo determinata insurgit species, quia & si genus sit quid commune, & indeterminatum, adest tamen ipsa differentia determinans, quæ si non determinaret, quantumcunque unirentur, nunquam resultaret species.

47 Hæc ratio, quam fuse prosequitur Pasqual. cit, adducitur à Scot. quæst.58. Post. in oppositum, quærens enim ibi, an quælibet pars definitionis sit in plus, seu communior, quam definitum, pro negativa parte arguit, quòd si non est aliqua pars convertibilis cum definito, non esset aliqua causa, cur tota definitio convertatur. Et si diceretur, quod ex hoc, quod unum additur alteri, unum per alterum determinatur. Contra arguit, nihil additum alteri determinat ipsum ad aliquid inferius eo, quod additur v. gr. sensibile additum corpori non determinat corpus ad hominem, qui est inferior sensibili, sed ad animal, quod convertitur cum ipso; sed si quælibet pars definitionis est communior definito, nulla ipsarum addita potest determinare definitionem ad definitum; quod ponitur inferius, seu minus commune. Denique resolvendo qu. tenet affirmativam partem, quando definitum definitur per multas differentias circumscribentes ultimam, nam una determinatur ab alia, & affert exemplum de definitione ternarii, scilicet quòd sit numerus impar primus, quæ definitio convertitur cum ternario, & tamen quælibet ejus pars est communior singillatim sumpta, ut patet: quare ad replicam ait, verum esse assumptum de qualibet parte absolutè, & ex se, non tamen ut mutuò, & vicissim aliam determinat, & ab illa determinatur, ut patet in exemplo adducto, nam ly *impar* est differentia communis ad ternarium, quinarium, &c. ly *primus* est indifferens ad dualitatem, quæ ex alio numero non integratur, & ad ternarium, qui est primus, quia partes ipsius non sunt numeri, sed simul sumpta determinantur adinvicem, nam ly *impar* determinat ly *primus*; ut stet pro ternario, non pro binario, & ly *primus* determinat ly *impar* ad ternarium, non ad quinarium; quare ex mutua contractione fit totum convertibile cum definito.

Hac eadem doctrina potest responderi probationi concl.5. quòd ex mutua contractione differentiæ ilæ fiunt cum specie convertibiles, quamvis seorsim acceptæ in plus se habeant; quod potest confirmari exemplo quantitatis permanentis continuæ, nam hæ differentiæ, permanentia scilicet, & continuitas fingillatim in plus se habent, permanentia enim potest convenire quantitati discretæ, & continuitas quantitati successivæ, at ut adinvicem determinantur, & combinantur, convertuntur cum permanenti quantitate continua.

48 Sed advertendum, quod Scotus ibi distinguit de differentia, quod alia sit per se, & essentialis, alia per accidens, & accidentalis; de prima ait, quòd est cum propria specie convertibilis necessariò, & probat ex Arist.7. Met.42. & 43. ubi ait, quòd sufficit definire per ultimam differentiam cum genere, quia ultima includit totam substantiam definiti: de 2. concedit posse seorsim excedere definitum, sed conjunctim converti; signum evidens doctrinam allatam non esse universaliter veram, & de differentiis essentialibus; aliter non oportebat distinguere, & diversimodè decidere quæstum, qua propter concedimus etiam nos, quando ultimæ differentiæ nos latent, posse plura accidentia simul combinata circumscribere naturam speciei definitione descriptiva, non quidditativa; ficut cum volumus significare aliquod individuum in particulari, circumscribimus ipsum per plura accidentia extrinseca, quæ simul collecta in ipso tantum reperiuntur, seorsim verò in aliis, at si distinctè, & propriè vellemus ipsum significare, oportere attingere differentiam individualem, quæ una est, & simplex, non plures; ratio verò disparitatis est, quia ad definitionem accidentalem descriptivam sufficit, ut partes illæ aliquo pacto uniantur, at in definitione quidditativa, quia hæc explicat unum per se, quæ ponuntur in definitione, debent etiam se habere ut per se unita, quod non fit, nisi cum unum se habet, ut per se actus, alterum, ut per se potentia, quod nequit reperiri in illis differentiis in unum combinatis, ergo implicat differentiam constitutivam unius speciei esse ex pluribus combinatam, sed simplex, & determinata esse debet.

49 Quod verò illæ differentiæ non possint mutuò se determinare, probatur, implicat idem respectu ejusdem esse simul genus, & differentiam, nam qua ratione esset genus, esset per se potentia, qua ratione esset differentia, esset per se actus, quare simul erit in potentia, & in actu formali, ergo implicat, illas differentias inter se determinari; Prob. conseq. quia si continuitas v. gr. per se coarctaret permanentiam, cui advenit, jam esset ipsius differentia, & actus, permanentia verò se habebit ut potentia, & ut quid essentialiter determinabile, & per consequens esset genus; in hoc enim consistit ratio generis, quod sit quid contrahibile per aliquam aliam rationem essentialem superadditam tanquam quid contractivum, & actuale. Deinde si continuitas est essentialiter à permanentia determinabilis, jam erit genus, & permanentia erit differentia. Quibus accedit, quod vel ex ista combinatione differentiarum resultat una per se differentia totalis, & adæquata, vel non; si secundum, ergo erunt quid accidentaliter aggregatum; unde nec unam per se speciem poterunt constituere; si primum, præterquam quod talis esset species constituta, unde non posset poni differentia alterius constitutiva, adhuc tamen ipsa poneretur differentia adæquatè constitutiva illius speciei. Ex ista doctrina impugnatur responsio Arriag. ait enim speciem non posse constitui ex duabus differentiis adæquatis, sed benè ex inadæquatis. Nam quærimus ab ipso, quomodo istæ differentiæ concurrunt ad constitutionem unius adæquatæ differentiæ, non per aggregationem, quia non conficerent unum per se, si per compositionem, jam redit argumentum factum, pro cujus solutione, Ponc. cit. valdè laborat, & tandem ad diversas recurrit consideraciones.

50 Secunda pars concl. est præcipuè contra Arriag. & sequitur ex dictis, si enim species nonnisi ex unica differentia constitui potest propria, & adæquata, & hæc dumtaxat uni generi potest convenire, jam quælibet species ex unico genere proximo, & unica differentia determinatis, & certis, sicut determinatam, & certam habet entitatem, & non ex nostro capite, erit constituta. Præterea inquirimus ab Arriaga, quomodo alia genera dicuntur adæquata, quorum unum tantum potest speciei convenire, & alia inadæquata, quorum duo, vel plura possunt ad speciem constituendam concurrere, an scilicet ex propria natura sint adæquata, vel inadæquata, an verò unum dicatur inadæquatum ex concursu aliorum, revera tamen in se esset adæquatum, si solum concurreret. Si hoc secundum afferatur, vana est ista distinctio; quod species possit in duobus generibus inadæquatis reperiri, non verò adæquatis, qua Arist. explicat, dum negat diversorum generum non subordinatorum eadem esse species, faceret enim hunc sensum species non potest esse sub duobus generibus adæquatis, idest si est tantum sub uno genere, nequit tunc esse sub duobus, nam illud dicitur genus adæquatum, quod se solo constituit speciem, quamvis possit cum alio concurrere; quæ est ridicula expositio. Si dicatur primum, quia illa genera possent separari, nam actus, qui ex motivo obedientiæ, & religionis elicitur, poterat ex solo motivo obedientiæ fieri, jam essent distincta realiter, & consequenter non posent unam per se speciem constituere, nisi physicè per modum actus, & potentiæ facerent compositionem, quod est falsum. Tum quia genera illa, quia secundùm ipsum habent propriasdifferentias, quibus contrahuntur, constituent proprias species inadæquatas, & sic potius actus ille esset in duabus speciebus inadæquatis, quàm in una specie, quæ sub duobus inadæquatis generibus continetur.

Ex his patet sensus secundæ regulæ anteprædic. nam si est sermo de differentiis constitutivis superiorum generum, sic per genera non subalterna necessario intelligit Arist. genera, quæ nec sub aliquo communi tertio continentur, sed in diversis sunt prædicamentis, & per subalterna, quæ vel ad se invicem, vel sub tertio subordinantur. Si verò erit sermo de differentiis divisivis, & maximè de divisivis generis proximi, tunc per subalterna debent intelligi, quæ ad se invicem subordinantur, per non subalterna etiam, quæ sub communi tertio continentur, cujus divisivæ differentiæ non possunt illis generibus esse communes; & revera hic videtur Aristotelicus sensus, præcipuè si legatur, *diversa sunt species, & differentia*, nam non solum quæ in diversis collocantur prædicamentis, non possunt habere species communes; sed neque illa sub communi tertio contenta ex dictis in his conclus.

Solvuntur rationes in oppositum.

51 Contra conclus. urgetur, quod eædem species possint esse in diversis prædic. & consequenter etiam eædem differentię; nec corpus est in genere substantiæ, & quantitatis; figura est in genere quantitatis, nam per se consideratur à geometra, qui solas quantitates considerat, & est etiam in prædic. qualit. duplum, & dimidium sunt quantitates, & relativa, unde simul ponuntur ab Arist. in utroque prædic. sic simile, & dissimile sunt relativa, & qualitates, motus ex 5. Phys. est in tribus prædicamentis.

Resp. Scot. quæst.10. prædicam. neg. assumptum, nam corpus in ratione corporis æquivocè dicitur de corpore substantiæ, & quantitatis, illud namque est substantia capax suaptè natura trinæ dimensionis, hoc verò est ipsamet trina dimensio. Figura potest accipi vel pro superficie figurata, & terminata, & sic est quantitas, vel pro ipsa figuratione, & terminatione, & sic est qualitas, vel saltim habet modum qualitatis, ut suo loco dicemus. Duplum, & dimidium, æquale, & inæquale formaliter sunt simpliciter relativa, solum fundamentaliter in genere quantitatis, quatenus ipsorum fundamentum est quantitas, pariter simile, & dissimile, quorum fundamentum est qualitas. De motu autem diximus disp.15. Phys. quod non est directè in prædicamento, sed reductivè in prædicamento, sui termini, cum non sit respectus simpliciter realis.

52 Secundò contra alias conclus. arguitur authoritatibus Arist. nam 2. Post. cap.14. ait in definitionibus poni debere plures differentias, quarum quælibet excedat definitum, sed simul sumptæ cum illo convertantur, & adducit exemplum de definitione ternarii, quod sit numerus impar primus; qua regula usus est Poreh. c. de diff. & c. de commun. gen. & diff. dum definiens hominem dixit esse animal

animal rationale mortale, quæ duæ differentiæ simul sumptæ convertuntur cum homine, seorsim vero excedunt; Tum quia 2. de part. Anim. non admittit tot differentias ultimas, quot species infimas; Tum 3. quia 1. Top. cap.7. & 6. Top. cap.3. docet differentiam, quæ definitionem ingreditur speciei, in plus se habere, quàm species. Tum 4. quia 6. Top. loc.11. & 4. Top. loc.11. ait genera sub communi tertio contenta non esse inconveniens habere communes species, & differentias; qua ratione quamvis animal dividi soleat per rationale, & irrationale, attamen 7. Met.43. ipsum divisit in habens, & non habens pedes; & hic cap.4. in gressibile, aquatile, & volatile, signum evidens differentias non necessariò convenire certo generi, sed ad libitum secundum nostrum concipiendi modum, modò uni, modò alteri applicari posse; quapropter non implicabit eandem differentiam esse communem pluribus generibus, & eandem speciem sub pluribus generibus contineri.

Resp. ex Scot. quæst.58. Post. documentum Arist. observandum cum ultimæ differentiæ nos lateant, quæ circumscribi debent per plures accidentales, ut diximus in probat. concl. & quia Porph. putavit dari animalia rationalia immortalia, idcirco definivit hominem per mortale, ut sic circumscribens ultimam differentiam hominis ipsi ignotam. Ad 2. ibi Arist. per differentias ultimas intellexit accidentales, quibus utimur loco essentialium, quæ verè excludunt, non essentiales, de quibus loquimur. Ad 3. ibi loquitur de differentiis mediis, non de propriis, & adæquatis speciebus. Ad 4. intelligi debere illa loca non de differentiis essentialibus, sed accidentalibus, quo sensu eadem species poterit esse sub diversis generibus, in uno essentialiter, in alio denominativè, & accidentaliter, ut mox dicemus.

53 Tertiò ad idem arguitur multis exemplis; Corpus enim dividitur in vivens, & non vivens, & tamen vivens reperitur in Angelis; Quantitas continua dividitur in permanentem, & successivam, quæ differentiæ reperiuntur in quantitate discreta. Habitus dividitur per naturalem, & supernaturalem, per intellectualem, & moralem, &c. quæ differentiæ conveniunt etiam actibus intellectus. Potentia cognoscitiva dividitur in corporalem, & spiritualem, quæ differentiæ competunt etiam potentiæ appetitivæ. Bipes est differentia volatilis, & gressibilis. Incorruptibilitas convenit substantiæ corporeæ scilicet cœlesti, & incorporeæ. Practicum, & speculativum sunt differentiæ scientiæ in communi; & eidem actui scientifico possunt convenire. Prudentia est sub genere habitus, & sub genere virtutis moralis. Idem actus moralis, si fiat ex duplici motivo duarum virtutum, ut charitatis, & obedientiæ, ex æquo moventibus voluntatem erit simul in illis generibus; virtutem essentialiter, non enim esset major ratio, cur una species sit illi actui essentialis, & non alia. Prædicari in quid, & in quale sunt differentiæ dividentes prædicabile in communi, & utraque convenit differentiæ tertio prædicabili, quæ in quale quid prædicatur: Propositio assimativa dividitur in veram, & falsam, quæ differentiæ propositioni negativæ quoque competunt; & multa alia possent exempla adduci. Neque dicas (ait Averſa) cum differentia magis patet, quam genus vel species, non debere sumi in tota latitudine, sed in sensu magis accommodato, & determinato. Nam vel ista determinatio provenit ex consortio generis, & habetur intentum, scilicet in se spectatam differentiam esse ad plura genera indifferentem, vel ex aliqua ratione inclusa in conceptu talis differentiæ, & hoc est falsum, quia differentia illa, v. gr. vivens, ut a corpore præscindit, non esset quid communius ipso corpore.

54 Resp. differentiam semper restringere genus, & monstrum est in metaphysica dicere genus etiam restringere differentiam quamquam id concedat Averſa; quare cum differentia addita generi videtur ex vi nominis plus extendi, non debet sumi in tota amplitudine, ut nomen sonat, sed sub ratione magis propria, & determinata; licet indigeamus nominibus sæpè talem determinationem exprimentibus, v.g. rationale dividit animal & scientiam, & attamen utrobique sumitur difforniter: aliud exemplum adducit Aristot. 1. Top. cap.13. nam acutum convenit quantitati, quia datur angulus acutus, & qualitati, scilicet voci acutæ, non tamen est eadem differentia. Nec officit, quod vox, & angulus sint diversorum prædicamentorum, sicut animal, & scientia, nam præcipuè in sententia Averſæ unum prædicamentum ponentis, hæc genera re vera se habebunt ut duo sub communi tertio contenta. Non ergo est eadem differentia hîc, & ibi quamvis eodem nomine appellata, vel si est eadem, non erit essentialis, sed accidentalis; per quod posset ad omnia illa exempla responderi: & ad inpugnationem dicimus nunquam differentiam a genere determinari, sed ex se determinatam esse, quia talis est natura differentiæ, unde negamus, ut a genere præscindit, in plus se habere, nam quod tunc concipitur, non est differentia illius generis, sed conceptus alterius: hinc præstat ad singula exempla respondere.

55 Cum corpus dividitur in vivens, & non vivens, ly *vivens* non debet sumi in tota sua amplitudine, secundum quam etiam convenit Angelis, sed sumi debet pro animato, quo sensu non excedit corpus, sed illud restringit. Quantitas continua cum dividitur in permanentem, & successivam, item & discreta, permanens, & successivum utrobique non eodem modo sumuntur, licet idem nomen id significare videatur quicquid reclamet Averſa; præterquam quod hæc est divisio accidentalis, nam ut suo loco dicemus, species quantitatis sunt tantùm tres, linea, superficies, & corpus. Habituum differentiæ assignatę quę sunt accidentales, concedimus actibus convenire, non tamen essentiales, quę diversę sunt in actibus, & habitibus, quod præcipuè innotescit, quòd alio modo intellectualitas, vel supernaturalitas explicatur in actu, & in habitu, nam cum ex nostra ignorantia penetrare nesciamus ultimas, & proprias rerum differentias, sæpè adjungimus generibus quaedam differentias communiores, quas postea per aliquid aliud restringimus; sic rationale importare videtur aliquod commune Angelis, & hominibus, circumscribit tamen nobis aliquid homini peculiare, per quod ab Angelo distinguitur, ut docet Scot. 2.d.1. qu.6. Idem de differentiis potentię dicendum. Bipes est accidentalis differentia: Incorruptibilitas cœli est diversæ rationis ab incorruptibilitate Angeli, sicut radix est diversa in cœlo, & in Angelo. Practicum, & speculativum nunquam possunt eidem actui convenire, vel habitui, ut suo loco ostendemus. In prudentia ratio moralitatis est accidentalis, cum dicat denominationem extrinsecam ex ordine ad voluntatem provenientem, vel si dicit rationem practici, quia prudentia est regula directiva operationum voluntatis, sic est ipsi essentialis, & habitus intellectivus est gradus genericus sub se continens tanquam subalternas species habitus practicos, & speculativos. Actus ex duplici motivo elicitus potius esset in duplici specie infima, quàm sub duplici genere; ideo dicimus, si motiva sunt subordinata, esse in una specie essentialiter, in alia accidentaliter, si ex æquo moverent, in genere physico esset in una tertia specie innominata, quia à motivis solum extrinsecè specificatur actus, non intrinsecè, ideo non sequeretur duas differentias specificas simul unam speciem constituere, in genere moris, vel idem dicendum, vel quod non implicat, quia ratio moralitatis est extrinseca denominatio in actu, non quid essentiale. Prædicari in quid, ut a prædicari in quale distinguitur, non significat prædicari essentialiter, quomodo differentiæ dicitur convenire, ut disp. preced. diximus. Tandem veritas, & falsitas, vel non sunt essentialia prædicata propositionis, vel si sunt essentialia, veritas tamen, & falsitas utriusque erunt alterius, & alterius rationis.

56 Quartò ex eodem Averſa, quod non necessario differentia determinatum genus, vel speciem debeat respicere. Tum ex Arist. 7. Met.43. ubi agens de prædicatis essentialibus ait, *ordo non est in substantia, quo namque modo intelligere oportet, hoc quidem prius, illud vero posterius*; Tum 2. solet genus hominis assignari animal, differentia rationale, at equè bene potuit assignari substantia intellectualis, quod est ipsi commune cum Angelis, & deindè differentia potest assignari vel corporeum, vel mortale, vel discursivum. Insuper corpus animatum ponitur genus animalis, seu vivens, in quo conveniat cum plantis, & differt ab Angelis, at æquè bene potest assignari vivens cognoscitivum, in quo convenit cum Angelis, & differt à plantis, & differentia erit esse sensitivum, vel corporeum, substantia modo dividitur immediatè per corpoream, & incorpoream, & substantia corporea est genus, quod dividitur in viveus, & non vivens, ubi vivens, se habet ut differentia, sed pariformiter dividi potest prius in viventem, & non viventem, ac postea vivens in corpoream, & in corpoream; ubi vivens est genus, esse corporeum est differentia, ergo non plus una ratio est ex natura rei prior, quam alia, & cum quodlibet genus possit dividi pluribus modis immediatè, pluribus etiam modis genus, & differentia designari poterunt, & eodem ferè discursu utitur Ponc. cit.

Resp. ad 1. ex Scot. 4. d.11. quæst.3. CC. ex hoc loco non colligi, quod non sit per se ordo in prædicatis essentialibus, nam immediatè ante voluit, quod si est nugatio ad endo in definitione priorem differentiam posteriori, quod pari ratione erit nugatio è converso addendo posteriorem priori, puta sive dicatur homo est animal rationale sensibile, vel sensibile rationale, semper committitur nugatio, non enim subjungit, est talis ordo in substantiis, idest in his, quæ pertinent ad rationem alicujus definitivam, quod alius, vel alius ordo tollat, vel faciat nugationem, negat igitur ordinem non in prædicatis inter se, sed respectu nugationis inferendæ, vel tollendæ. Ad 2. neg. æquè bene assignari genus hominis substantiam intellectualem, & differentiam esse corporeum, vel mortale, quia de ratione differentiæ est minus patere, quam genus, cum sit contractiva; si igitur corporeum, vel mortale poneretur ut differentia, tunc ratione differentiæ cum pluribus, vel saltim non cum pauciorbus conveniret, quam ratione generis, nam per genus conveniret solum cum Angelis, per differentiam cum omni creatura corporea; discursivum verò assignari non poteſt, quia Angelus etiam est discursivus in sententia Scoti, & eadem ratione non bene assignaretur vivens cognitivum genus proximum animalis, corporeum verò, aut mortale differentia. Neque substantia potest prius in viventem, & non viventem dividi, quia sicut in Angelo prius est esse spiritum, quam viventem, & viventem, quam intellectivum, quia spiritualitas est radix vitæ intellectualis; & in his inferioribus prius est esse corpus, quam tale corpus scilicet simplex, vel mixtum, aut animatum; ita immediatius dividitur substantia per corpoream, & incorpoream, quam per viventem, & non viventem, & universaliter loquendo etsi concedamus hæc, & similia exempla, quæ pro se adducit Averſa, non tamen ob ista negabimus esse ordinem naturalem inter prædicata essentialia, sed dicemus hanc variationem contingere, quia iste ordo nos latet.

57 Quintò ad idem una, & eadem species potest essentialiter convenire, vel in una, vel in alia ratione cum variis speciebus, & etiam variis rationibus ab eisdem differre, ergo juxta has varias convenientias, & distinctiones poterunt varia prædicata essentialia pro generibus, & differentiis singularum specierum constitui. Tum 2. per eundem gradum corporei, ver. gr. differt homo ab Angelis, & convenit cum omni creatura corporea, ergo idem gradus respectu diversorum erit genericus, & differentialis, ergo non erunt ex natura rei distincti, & determinati. Tum 3. intellectivum in communi dicitur de homine, & Angelo, ergo poteſt poni genus commune ambobus. Tandem aut substantia intellectualis continetur immediatè sub corpore, & sub spiritu, & sic eadem differentia ad plura genera spectabit; aut non continetur, & sic quia est communis homini, & Angelo, poterit dividi per corpoream, & incorpoream, quæ differentiæ nunc ponuntur dividere substantiam in communi, ergo nullus determinatus ordo reperitur inter prædicata quidditativa.

58 Resp. ad 1. conced. totum, sed hinc non sequitur, posse indifferenter ex hac, vel illa ratione genus, & differentiam sumi, nullo ordine servato, imò sicut ex ratione conveniendi, ut sic sumitur ratio generis, & ex ratione distinguendi, ut sic ratio differentię, ita ex ratione conveniendi universaliori, seu cum pluribus sumitur genus magis remotum, ex ratione conveniendi minus universali sumitur genus minus remotum, & similiter ex ratione minus distinctiva, seu quę aliis convenit à constituto, sumitur differentia magis remota, & ex magis distinctiva, & paucioribus conveniente differentia magis propria. Ad 2. concedimus etiam genus distinguere constitutum ab his, quæ non sunt sub eodem genere, sed negamus ob id dici posse differentiam, quia hæc distinguit illud ab his, quę sunt sub eodem genere; Ad 3. conceptus ille communis non esset propriè genericus, quia non corresponderet à parte rei realitas generica, quia hæc non esset divisibilis per corpoream, & spiritualem, cùm hæ differentiæ sint priores ex propria natura, nam incorporeum, seu spiritus est radix intellectualitatis, quare ista nata est advenire spiritui, non è contra; & intellectuale conveniens homini, & cum corporeo compossibile non est intellectuale in communi, sed corpori proportionatum, & illius informativum, quod Angelo non competit. Per hoc patet ad ultimum.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Prædicamentis in particulari, & primò, de absolutis.

A Tractatione Prædicamentorum in Communi gradum facimus ad tractationem eorumdem in particulari, & primo loco absolutæ proponimus consideranda, quia hæc ex natura rei præcedunt prædicamenta respectiva, utpotè, quæ fundantur in ipsis identitas in substantia, æqualitas in quantitate, similitudo in qualitate, ut infra. De his autem Prædicamentis absolutis ea solùm tangemus, quæ necessaria sunt ad eorum coordinationem contexendam, in hoc enim sensu ad Logicum pertinent, res enim ipsæ illorum prædicamentorum, ut à tali ordine præcipę, spectant ad alias facultates, undè de substantia, & accidente, ut sic, agitur in Metaph. De quantitate agitur in Physic. tract. de continuo ad 6. Phys. De speciebus qualitatis agitur in lib. de Anim. & de gen.

QUÆSTIO PRIMA.

De Substantia.

1 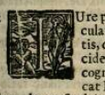
Ure præmittit Arist. descendens de prædic. in particulari substantiam cęteris accidentium prædicamentis, cum ipsa sit fundamentum, & causa omnium accidentium, eaque præcedat tempore, natura, & cognitione ex 7. Met. c.1. eo tamen modo, quo explicat Doct. 2. d. 3. qu. st. 4. sub B. Nos igitur quoque eadem de causa ab ipsa exordiemur, ubi notandum hìc substantiam non sumi in illa amplitudine, per quam extenditur ad significandam naturam, & essentiam cujuscumque entis; quia sic etiam accidentibus convenit, sed prout ab accidente condistinguitur, & cum eo adæquatè dividit ens reale, & in hoc igitur significato constituitur quæstio de substantia, quam tribus articulis absolvemus.

ARTICULUS PRIMUS.

De generalissimo hujus prædicam. ac ejus speciebus.

1 SUbstantia, ut hìc de ea loquimur, potest sumi trifariam, communissimè, communiter, & strictè; primo modo substantia dicitur omne illud ens, quod est per se, sive per se existit, & non in alio per inhærentiam, sive actualiter, sive aptitudinaliter, sivè talem essendi modum à se habet, sivè ab alio; & in hoc sensu comprehendit Deum, substantias creatas, tam simplices, quàm compositas, & partes earum, tam essentiales, quam integrales, ut Scot. docet qu. 15. Prædicam. & 1. d. 8. quæst. 3. licet enim forma sit in materia, & pars integralis in toto, nullum tamen horum est in alio, tamquam accidens in subjecto, quia inhærere convenit tantum illi, quod non est per se actus, nec facit unum per se cum subjecto, cui insidet, ut Doctor notat quod. 3. & 5. & quol. 9. A. & hoc modo substantia nequit dici a substando, quia Deus in hoc sensu est substantia, & tamen, nulli rei subest, nulla accidentia suscipit, sed dicitur substantia à subsistendo, idest à per se stando, & non in alio ad modum accidentis, & licèt ista perfeitas essendi explicari soleat per negationem essendi in alio ad instar accidentis, non est, quia formaliter in tali negatione consistat, ut est communis omnium sensus contra Soncin. 5. Met. q. 14. tum quia ratio per se existendi, ut constituit substantiam, & eam ab accidente distingit, est ratio positiva, sicut substantia, ut sic est entitas positiva, ut ait Doctor c. quol. 3. tum quia universaliter nullum ens reale positivum potest in sua essentia constituti per solà negationem; tandem quia, ut docet Doctor 2. d. 3. q. 2. §. *Contra ista*, nihil simpliciter repugnat alicui enti per solam negationem, ergo inhærentia non potest substantiæ repugnare per solam negationem inhærentiæ in ipsa repertam, sed potius per aliquod positivum, in quo fundatur talis negatio, sicut negatio hinnibilitatis in homine fundatur in rationalitate, igitur perfeitas substantiæ explicatur per negationem inhærentiæ solùm, veluti per quid concomitans, qua de causa eam enumeravit Aristotel. inter substantiæ proprietates, dicens esse commune omni substantiæ in subjecto non esse, & substantia hoc primò modo sumpta simul cum accidente membra sunt entis transcendenter sumpti.

3 Substantia secundo modo sumpta scilicet communiter, est quodcumque ens pariter in se, & per se existens, & non in alio ad modum accidentis, non tamen à se, sed ab alio, & in hoc sensu substantia simul cum accidente dividit ens finitum, & limitatum, & comprehendit omnem substantiam creatam, tàm completam, quàm incompletam, tàm simplices, quàm compositas, & partes earum, tàm essentiales, quàm integrales, ut notat Scot. cit. quol. 9. A. & substantia in hoc sensu, non solùm à subsistendo substantia dicitur, verùm etiam à substando, quia omnis substantia creata substare potest alicui accidenti, ut docet Scot. c. 1. d. 8. q. 3. F. ita tamen ut sola ratio subsistentii, vel per se existendi sit essentialis, & primaria, ratio verò subsistendi secundaria, & concomitans, quia subiici accidentibus non est primum, quod invenitur in substantia, prius enim est rationem in se esse, quàm aliis subesse, & non ideò substantia per se existit, & consistit, quia accidentibus subest, sed è contra; qua de causa meritò Arist. rationem substandi inter affectiones substantiæ connumeravit, cùm dixit esse suscepti bilem contrariorum, quod est posse substare accidentibus, inter quæ contrarietas exercitur.

4 Tertiò tandem modo substantia dicitur omne ens in se, & per se existens (licèt non à se) prout per se esse excludit non solùm inhærere, & in alio esse per modum accidentis, verùm etiam, ut excludit esse in alio, ut pars in toto, vel in alia comparte per modum informantis, ut Scot. notat quol. 4. M. & in hoc sensu comprehendit solùm substantias creatas completas, tam simplices, quàm compositas excludendo partes earum, tam essentiales, quam integrales, in quo sensu substantia dividit ens finitum descendens in decem predicamenta, & dicitur substantia tam à subsistendo, quàm à substando potiori quodam modo, quam substantia communiter dicta, quia substantia completa magis dicitur per se subsistere, quam incompleta, quatenus excellentiori modo in se, & per se existit, quam illa, & magis etiam dicitur substare, quam illa, quia proprium subjectum accidentium est substantia completa, ut dicimus in Physi. juxta hanc triplicem substantiæ acceptionem triplex solet esse opinio de genere generalissimo hujus prædicamenti.

5 Prima opinio constituit genus supremum hujus prædicamenti substantiam communissimè sumptam, ut in eo etiam Deum ipsum reponant, ita Nominales omnes Gregor. 1. d. 8. qu. 3. Gabriel ibi, & Rubion. q. 1. art. 3. Mayr. d. 8. qu. 2. Marsil. 1. qu. 12. art. 2. Baccon. d. 8. ar. 2. & 3. Bonet. lib. 1. Theol. Nat. cap. 1. & lib. 2. c. 1. 2. & 3. quibus ex parte favente ex Junioribus Averſa q. 17. sect. 13. Hurtad. in Met. disp. 9. sect. 4. & Arriag. disp. 3. sect. 2. quamvis enim fateantur Auctores isti, Deum in prædicamento non contineri, ut de facto est in usu; ajunt tamen posse constitui in prædicamento substantiæ, si substantia ita amplè sumatur, ut omnem substantiam complectatur creatam, & increatam præcisis imperfectionibus, quæ modò adinveniuntur in prædicamento substantiæ. Addit Hurtad. quod si constitui nequit prædicamentum substantię, sub quo cum creaturis contineatur Deus, omninò tamen posse, ac debere constitui prædicamentum substantiæ increatæ distinctum à prædicamento creatæ, nam etiam Deus habet seriem prædicatorum ordine collocatorum, est enim ens substantiale, completum, spirituale, æternum, &c.

Secunda sententia genus supremum hujus prædicamenti constituit substantiam communiter sumptam, ut in prædicamento recludat etiã partes substantiales, sivè essentiales, & physicas, ut sunt materia, & forma, sivè integrantes, ut caput manus, & pedes, ita sensisse videntur ex Græcis quamplures Ammonius, Simplicius, Boetius, & alii, qui etiam differentias substantiales per se in hoc prædicamento,